

**Napraforgó
Óvoda és Bölcsőde
Óvodai Pedagógiai Programja**

Készült: 2019.

ADATLAP

Az intézmény hivatalos neve: Napraforgó Óvoda és Bölcsőde

Az intézmény címe és elérhetősége: 8226 Alsóörs Óvoda u. 2.
telefon: 87/447-086 20/263-0893 20/219-3967
email: alsoorsovi@gmail.com
webcím: alsoorsovi.hu

Az intézmény OM azonosítója: 201811

Az intézmény fenntartója: Alsóörs Község Önkormányzata
8226 Alsóörs Endrődi Sándor u. 49.
tel.: 87/447-192
email: hivatal@alsoors.hu

Az intézmény jogállása: önálló jogi személy

Az intézmény gazdálkodása: önállóan működő költségvetési szerv

Szakágazati besorolás: 851020 óvodai nevelés

Szakfeladat: 3-7 éves gyermekek nevelése

A program neve: Napraforgó Óvoda és Bölcsőde Óvodai Pedagógiai Programja

A program érvényességi ideje: határozatlan

Tartalom

AJÁNLÁS	6
1. GYERMEKKÉPÜNK	7
2. ÓVODAKÉPÜNK	8
3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA ÉS ALAPELVEI	9
4. ÓVODAI NEVELÉSÜNK FELADATAI	12
4.1. Az egészséges életmód alakítása	12
4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés	20
4.2.1. Beszoktatás, befogadás	22
4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	22
4.3.1. Az anyanyelvi nevelés	22
4.3.2. Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása	25
5. ÓVODAI ÉLETÜNK TEVÉKENYSÉG FORMÁI	26
5.1. Játék	26
5.2. Tevékenységekben megvalósuló tanulás	29
5.2.1. Verselés, mesélés	31
5.2.2. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc	33
5.2.3. Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka	35
5.2.4. Mozgás	37
5.2.5. Külső világ tevékeny megismerése	39
5.2.5.1. Matematikai tapasztalatszerzés	41
5.3. Munka jellegű tevékenységek	42
6. A PEDAGÓGIAI FOLYAMATOK ÉS TEVÉKENYSÉGEK	45
6.1. Pedagógiai folyamatok és tevékenységek tervezése	45
6.1.1. A gyermekdossier vezetésének szabályai	45
6.2. A tanulás szervezésének szabályai	46
6.2.1. Módszerek, eszközök, munkaformák	46
7. ÓVODAI ÉLETÜNK MEGSZERVEZÉSE	47
7.1. Személyi feltételek	47
7.2. Tárgyi feltételek	49
7.3. Óvodai életünk megszervezésének elvei, folyamata	49
7.3.1. Napirend és heti rend	50
8. GYERMEKVÉDELEMSEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK	53
8.1. Intézményvezető gyermekvédelmi feladatai	53
8.2. A gyermekvédelmi felelős feladatai	54
8.3. A csoportokban dolgozó óvodapedagógusok gyermekvédelmi feladatai	54
9. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK	55

10. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKE EGYÉNI FEJLESZTÉSE	56
10.1. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése - oktatása	57
10.1.1. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése	57
10.2. A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése	58
11. GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK	58
12.ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE	59
12.1. Óvoda – család kapcsolata	59
12.2. Óvodánk és a bölcsőde kapcsolata	61
12.3.Óvodánk és a fenntartó kapcsolata	61
12.4. Óvodánk és az iskola kapcsolata	61
12.5. Óvodánk és a közművelődési intézmények kapcsolata	62
12.6. Óvodánk egyéb kapcsolatai	63
12.7. Az intézmény külhoni kapcsolatai	63
13.ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK	64

AJÁNLÁS

A Napraforgó Óvoda és Bölcsőde Óvodai Pedagógiai Program tükrözi azokat a helyi sajátosságokat, adottságokat, lehetőségeket, melyekre építve a gyermekek lehetőséget kapnak arra, hogy a körülöttük lévő világot felfedezzék, megismerjék. A tevékenységek során szerzett tapasztalatokra építve sokoldalú, harmonikus személyiségű gyermekek nevelését, fejlesztését tűzi ki célul. Nevelő munkánkat a gyermeket megillető jogok tiszteletben tartásával végezzük, oly módon, hogy minden gyermek egyenlő eséllyel részesülhessen a színvonalas nevelésben.

Óvodánk pedagógiai programja az alábbi következő jogszabályok alapján készült:

- 2011. évi CXC. törvény a nemzeti köznevelésről
- 20/2012.(VIII.31.) EMMI rendelet a nevelési-oktatási intézmények működéséről és a köznevelési intézmények névhasználatáról
- 363/2012.(XII.17) Kormányrendelet Az Óvodai nevelés országos alapprogramja
- 2003. évi CXXV. Törvény az egyenlőbánásmódról és az esélyegyenlőség előmozdításáról
- Alapító Okirat

Igyekeztünk óvodánk szakmai dokumentumát úgy elkészíteni, hogy nevelésünk teljes időtartamában, a nevelés minden területén alkalmazni tudjuk. E pedagógiai program gyakorlatban történő megvalósítását vállaljuk.

Jó szívvel és felelősséggel ajánljuk óvodapedagógusoknak, szülőknek és fenntartónak, hogy elégedettségüket elnyerjük.

A szerzők

1. GYERMEKKÉPÜNK

Óvodai nevelésünknek a gyermeki személyiség teljes kibontakoztatására, a gyermek természetes kíváncsiságára, cselekvésvágyának kielégítésére, a gyermeki érdeklődés fenntartására kell irányulnia.

A gyermek fejlődő személyiség, fejlődését genetikai adottságok, az érés sajátos törvényszerűségei, a spontán és tervszerűen alkalmazott környezeti hatások együttesen határozzák meg. E tényezők együttes hatásának következtében a gyermeknek sajátos, életkoronként és egyénenként változó testi és lelki szükségletei vannak.

A személyiség szabad kibontakoztatásában a gyermeket körülvevő személyi és tárgyi feltételek szerepe meghatározó.

Nevelésünk gyermekközpontú, befogadó, biztosítva minden gyermek számára az egyenlő hozzáférést.

A gyermek személyiségének tiszteletben tartása mellett olyan gyermekek nevelésére törekszünk

- aki az elvárásoknak, a változó szükségleteknek megfelel, és az élet minden területén alkalmazkodni képes
- aki fejlett esztétikai érzéssel rendelkezik
- aki saját maga és mások megbecsülésére képes
- aki mélyen kötődik közvetlen környezetéhez, lakóhelyéhez, hazájához
- aki a helyzetnek megfelelően kommunikációra és együttműködésre képes
- aki tud szívből nevetni, örülni, vele született kíváncsisága révén újabb és újabb dolgokat tud felfedezni, rácsodálkozni.

Nevelőtestületünk minden tagjának munkája, szakmai felelősséggel párosulva, ezeket a célokat szolgálja.

Hitvallásunkként fogalmazódtak meg a következő gondolatok:

„Az óvodás gyermek a szépre fogékony, a tudásra szomjas. Az úton, ami a művelődéshez vezet, mi óvónők fogjuk a kezét először, és mi irányítjuk első lépését. Rajtunk áll, hogy megtanul-e járni, tovább megy-e az úton egyedül is.”

Ezen gondolatok tükrözik nevelési elképzeléseinket. Óvónői munkánk során törekszünk arra, hogy minden óvodába járó gyermeknek saját fejlettségi szintjén kínáljunk fel olyan szabadon választható játéklehetőségeket, amelyek a valóságról szerzett ismeretek alapos feldolgozását teszik lehetővé.

Tudatosan teremtünk olyan nevelési helyzeteket, amelyek ezeket az ismereteket segítik beépíteni egyéni fejlődésük folyamatába és hozzájárulnak ahhoz, hogy az óvodáskor végére a gyermekek együttműködővé, segítőkésszé, elfogadóvá váljanak.

2. ÓVODAKÉPÜNK

Németh László gondolatait idézve:

„Az embernek, mint fának, megvan a növéstere, új, s új képességek, étvágyak fakadnak fel a gyermekek” az óvoda „azokat sorra megkínálja, létének, munkájának az a jogosítványa, mértéke, hogy az egyén feje fölé ért lehetőségekből, mit tud, mint megvalósulást lehúzni”.

Az óvoda a köznevelési rendszer szakmailag önálló nevelési intézménye, a családi nevelés kiegészítője. Biztosítja az óvodáskorú gyermekek fejlődésének nevelésének optimális feltételeit. Teljesíti óvó-védő, szociális, nevelő-személyiségfejlesztő funkcióját, mely által a gyermekekben megteremtődnek az újabb életszakasz, az iskolába lépés belső pszichikus feltételei.

Óvodai nevelő munkánk során törekszünk a gyermekek fejlődésének és nevelésének optimális feltételeit megteremteni.

Érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes légkörben, - ahol a gyermeket megbecsülés, tisztelet, bizalom, elfogadás veszi körül -, egyedi személyiségként foglalkozunk velük, egyenlő hozzáférést biztosítva számukra.

Minden gyermeket életkori és egyéni sajátosságainak, képességeinek megfelelően, differenciált módszerek alkalmazásával, sokoldalúan, harmonikusan fejlesztünk, segítve ezzel az iskolai közösséghez történő beilleszkedéshez szükséges gyermeki személyiségvonások fejlődését.

Pedagógiai tevékenységrendszerünket és tárgyi környezetünket kihasználva segítjük elő a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását.

Igyekszünk azokat a műveltségtartalmakat közvetíteni a gyermekek számára, amelyek részei az egyetemes emberi értékeknek.

Bízunk abban, sikerül óvodánkban olyan pedagógiai környezetet kialakítani, melyben természetes a gyermekek, óvodapedagógusok, nevelőmunkát segítő munkatársak és szülők számára a különbözőségek elfogadása.

Pedagógiai programunknak megfelelően hangsúlyozzuk a játék túlsúlyát, fejlesztő hatását.

Látva a játszó óvodás gyermek lelkesedését, próbálkozásait, ötleteit; hallva vidám beszélgetéseit, dalait; érzékelve játékának érzelmi, erkölcsi gazdagságát; segítő, támogató pedagógusi attitűddel boldog, harmonikus, sokoldalú gyermeki személyiséget fejlesztünk óvodai nevelő munkánk során.

Hisszük, hogy törekvéseink által a gyermekek képesek lesznek az őket körülvevő világban eligazodni, és az élet elvárásainak megfelelni.

3. ÓVODAI NEVELÉSÜNK CÉLJA ÉS ALAPELVEI

Óvodai nevelésünk célja, hogy biztosítsuk és elősegítsük a 3 – 7 éves korú óvodásaink sokoldalú, harmonikus fejlődését, a gyermeki személyiség kibontakoztatását, a hátrányok kiegyenlítését, az életkori és egyéni sajátosságok, és az eltérő fejlődési ütem figyelembe vételével.

További nevelési célunk a helyi értékeink figyelembevételével, hogy óvodásaink a környezethez való pozitív érzelmi viszony kialakításával, a lakóhely, a szülőföld, az óvoda, az itt élő emberek megismerése által váljanak természetszerető és környezetbarát emberekké.

A gyakorlatban már jól bevált nevelési-oktatási módszerekkel mindenekelőtt gyermekeink egyéni képességeit figyelembe véve a bennünket körülvevő környezet, a Balaton és a Balaton-felvidék adta lehetőségeket kihasználva, a községünkben kialakult hagyományokat megőrizve, olyan gyerekek nevelése a célunk, akik jól érzik magukat családi légkörű óvodánkban, a játék során szerzett tapasztalatokra építve szeretik, és óvják környezetüket.

Az óvoda a családdal együtt felelős azért, hogy a gyermek személyiségének alakulása megfeleljen társadalmunk követelményeinek, és az együtt elért eredmények megalapozzák az iskolai közösségbe történő beilleszkedést.

Óvodai nevelésünk alapelvei:

- A gyermeki személyiséget, tisztelet, elfogadás, szeretet, bizalom és megbecsülés övezi. Óvodai nevelésünk segíti a gyermek személyiségének fejlődését, a testi, a szociális és az értelmi képességek egyéni és életkori specifikus alakítását az aktuális tevékenységekhez igazodó módszerek megválasztásával.
- Óvodai nevelőtestületünk gondoskodik a gyermeki szükségletek /testi és lelki/ kielégítéséről, az érzelmi biztonságot nyújtó, derűs, szeretetteljes óvodai légkört megteremtéséről.
- Óvodapedagógusaink és az óvoda dolgozói magatartásukkal, erkölcsi kisugárzásukkal, esztétikus megjelenésükkel, beszédkultúrájukkal modellt jelentenek minden óvodás számára.
- Óvodai nevelésünk biztosítja a gyermeki közösségben végezhető sokszínű – az életkornak és fejlettségnek megfelelő – tevékenységeket, különös tekintettel, a mással nem helyettesíthető játékokra.
- A gyermekek tevékenysége során megfigyeljük a gyermekek értelmi, érzelmi, erkölcsi állapotát. Hatékony gyermek megismerési technikákat alkalmazunk. A gyermek szociális állapotáról családlátogatás során szerzünk tapasztalatokat.
- A gyermekek fejlődését, egyéni fejlesztését folyamatosan rögzítjük a gyermekdossziákban, évente kétszer. Ezek alapján készítjük el a gyermekek egyéni fejlesztési tervét, egyéni bánásmódot alkalmazunk, illetve ha szükséges segítséget kérünk megfelelő szakembertől.
- Egyénre szabott módszereket alkalmazunk, különös tekintettel a különleges bánásmódot igénylő gyermekek fejlesztésénél.
- Az óvodapedagógusok a gyermekek hibáit, tévesztéseit, mint a tanulási, fejlődési folyamat részét kezelik, az egyéni megértést elősegítő módon reagálnak rájuk.
- Óvodapedagógusaink nevelési szemléletét az igényesség jellemzi.

- A gyermeki tevékenységben biztosítjuk a felfedezés örömét. A tanulás fogalmának átértékelésével, helyes értelmezésével segítjük elő a gyermekek sokoldalú képességeinek kibontakoztatását, a képességekhez igazodó műveltségtartalmak, emberi értékek közvetítését.
- Nevelő közösségünk tagjai gondot fordítanak a gyermekeket megillető jogok érvényesítésére, az egyenlő hozzáférés biztosításával.
- Figyelemmel kísérjük a hátrányos helyzetű gyermekeket és biztosítjuk számukra a felzárkóztatáshoz szükséges szakmai ellátást.
- A kimagasló képességű gyermekeket magasabb szintű ismeretek elsajátításához juttatjuk.
- Természet adta lehetőségünk a Balaton. Folyamatosan lehetővé tesszük a Balaton-part, a vízi világ, a növény és állatvilág megismerését, a környezet esztétikumára való rácsodálkozást. Ezzel elősegítjük a gyermekek tágabb környezetének megismerését, felhívjuk figyelmüket a természet és a környezet fokozott védelmére.
- Törekszünk a rendelkezésre álló tanulási képességfejlesztési segédanyagok és eszközök, digitális anyagok és eszközök alkalmazására. Ezeket kritikusan, céljainknak megfelelően használjuk.
- Megismertetjük a gyermekekkel a helyi hagyományokat, törekszünk azok megőrzésére, pl. májusfaállítás.
- Törekszünk a nevelési és fejlődési hátrányokkal küzdő gyermekek differenciált fejlesztésére.
- Tiszteletben tartjuk a családok életét, szokásait, belső ügyeit. Elfogadjuk a családi életükben bekövetkezett változásokat a gyermek érdekében. Szakmai elhivatottságból eredően az azonos nevelő hatások érvényesítéséért oly mértékben hatunk a szülőkre, ameddig ők képesek azt elfogadni.
- Figyelembe vesszük a társadalmi, illetve a közoktatási rendszer új kihívásait, az óvodával szembeni elvárások változásait.
- Biztosítjuk a migráns gyermekek óvodai csoportjainkban való integrált nevelését.

Óvodánk sajátos arculata

Községünk: Alsóörs, a Balaton északi partján, a Somlyó hegy lábánál helyezkedik el. Lélekszáma kb. 1700 fő.

Óvodánk 1999. július 1-től Lovas község óvodáskorú gyermekeinek nevelését is ellátja. Óvodánk a falu középpontjában, nyugodt, csendes helyen található. Intézményünk gondozott, környezete esztétikus. Falunk földrajzi fekvése meghatározza óvodás gyermekeink természethez való viszonyát, ezért óvodánk kiemelt feladatának tekinti a gyermekek környezetének megismerését, annak védelmét, kihasználva a környezet adta lehetőségeket a mozgásra.

- A Balaton közelsége lehetőséget nyújt a vízi világ megfigyelésére, egészséges életmód kialakítására, élővizek védelmére.
- Erdei kirándulásaink során megismerkedhetnek a gyermekek a hegyvidék természetes szépségével, jellegzetességeivel. Ismereteket és tapasztalatokat szereznek a természet védelméről, óvásáról.
- Régi szokások felelevenítéseként májusfát állítanak az óvoda udvarán, és egy hónap múlva sor kerül annak kitáncolására.

- Megismerkednek a falunkban még létező, nagyobb gazdasági udvarok berendezéseivel / szekerek, traktorok, lovak /. Történeteket hallgatnak meg arról, hogyan éltek és dolgoztak az emberek régebben ezekkel az eszközökkel.
- Sétáink alkalmával felhívjuk gyermekeink figyelmét a műemlék jellegű, gótikus stílusú udvarház/Törökház/ szépségére. Az udvarház jellegzetes csúcsíve megtalálható a község címerében.
- Művelődési Házunk lehetőséget biztosít könyvtárlátogatásra, kiállítások, bábszínházi előadás megtekintésére.
- Óvodánk épülete mellett található Sportcsarnok csoportonként heti 1 alkalommal lehetőséget biztosít mozgásra, testi nevelésre.

Óvodánk fenntartója Alsóörs Község Önkormányzata.

Falunkban 1958. év júliusától folyik óvodai nevelés, kezdetben egy csoporttal, 1973. év szeptemberétől két csoporttal működött az óvoda. 1990 óta vegyes csoportokban, a Katica és a Lepke csoportban folyt a gyermekek fejlesztése. 2012. augusztus 16-tól önálló jogi személyként, Napraforgó Óvoda Alsóörs néven végezte az óvodáskorú gyermekek nevelését.

Sikeres pályázatnak köszönhetően intézményünk 2017. év szeptemberétől Napraforgó Óvoda és Bölcsőde - többcélú intézményként működik tovább. 3 vegyes csoport szervezésére és egy mini bölcsőde kialakítására került sor.

Nevelőtestületünk 7 fő óvodapedagógusból áll, amelyből 1 fő intézményvezető. Csoportjainkban egy-egy dajka, illetve intézményi szinten egy pedagógiai asszisztens segíti óvodai munkánkat.

Az óvodás gyermekek étkeztetését saját konyhánk biztosítja, 4 fővel, amely ellátja az iskoláskorú napközis gyermekek és a falu szociális étkeztetését is.

Folyamatosan kihasználjuk az óvodánkban működő konyha lehetőségeit. Figyelemmel kísérjük az egyéni érzékenységet pl. cukorbetegség, tejallergia, liszt érzékenység. Gondot fordítunk az egészséges és változatos táplálkozás összeállítására (idényjelleg: zöldség, gyümölcs).

Óvodánk pedagógiai munkáját utazó logopédus segíti.

A tanulási nehézséggel, magatartási és beilleszkedési zavarral küzdő gyermekek fejlesztését heti egy alkalommal fejlesztő pedagógus látja el.

Óvodásaink egészséges fejlődését figyelemmel kíséri a védőnő.

4. ÓVODAI NEVELÉSÜNK FELADATAI

4.1. Az egészséges életmód alakítása

Az egészséges életmódra nevelés célja: olyan gyermekek nevelése, akik képesek mindenkor testi, személyükkel kapcsolatos szükségleteik kielégítésére mind a gondozás, mind a testápolás terén. További cél, hogy óvjuk egészségüket, ismerjék az egészséges életmód alapvető kritériumait.

Feladataink:

- fordítsunk gondot a gyermekek gondozására, testi szükségleteik, mozgásigényük kielégítésére,
- tervszerűséggel és tudatossággal segítsük elő a gyermekek testi képességeinek fejlődését, az összerendezett, harmonikus mozgás kialakulását,
- tartsuk szem előtt a gyermekek lelki egészségének fontosságát,
- alakítsuk ki a gyermekekben az egészségvédelemmel kapcsolatos igényességet, tudatosítsuk annak fontosságát, ismertessük fel az egészség és környezet összefüggéseit, ily módon is igyekezzünk megóvni és megőrizni egészségüket,
- az életkornak megfelelő szabad levegőn való tartózkodással, mozgással, helyes táplálkozással, öltözködéssel, pihenéssel, tisztálkodással kapcsolatosan alakítsuk ki az egészségmegőrzés, egészséges életvitel szokásait,
- biztosítsuk a gyermek fejlődéséhez és fejlesztéséhez szükséges biztonságos és egészséges környezetet,
- fordítsunk nagy gondot a prevenciós feladatok ellátására, a szülővel és óvodapedagógusokkal együttműködve megfelelő szakember bevonásával törekedjünk a korrekciós testi és lelki nevelési feladatok ellátására,
- gondoskodjunk megfelelő tárgyi feltételekről, melyek elősegítik a gyermekek környezettudatos magatartásának kialakulását, megalapozását
- mérjük fel a gyermekek egyéni fejlettségi szintjét, törekedjünk a differenciált képességek és készségek fejlesztésére, a gyermekek egyéni igényeinek megfelelő módszerek, eljárások alkalmazásával.
- alakítsuk ki az életkornak megfelelő helyes életritmust, szokásrendet és napirendet,
- tudatosítsuk az egészséges életmód fontosságát (testápolás, öltözködés, étkezés stb.), biztosítsuk a saját személyükkel kapcsolatos feladatok gyakorlását. Ezen a területen a gyakorlati nevelőmunkában fokozottan fordítsunk gondot az önállóság kialakítására.
- tájékoztassuk a szülőket a gyermekeik testi képességeinek fejlődéséről, önállóságuk alakulásáról.

A teljes körű óvodai egészségfejlesztés célja, hogy az óvodában eltöltött időben minden gyermek részesüljön:

- teljes testi-lelki jólétet, egészségi állapotát hatékonyan fejlesztő,
- az óvodai mindennapokban kialakult szokásrend szerint működő egészségfejlesztő tevékenységekben.

Az egészséges életmód kialakításának alapjául az óvodánkban kialakított szokás és szabályrendszer szolgál, mely megtalálható pedagógiai programunk mellékletében.

Az egészségfejlesztés területei:

- **Személyi higiéné**
- **Egészséges táplálkozás**
- **Mindennapos mozgás**
- **Testi és lelki egészségvédelem**
- **Bántalmazás megelőzése**
- **Baleset- megelőzés és elsősegélynyújtás.**

Személyi higiéné

a) Tisztálkodás

Feladataink:

- biztosítsunk a napirend keretei között elegendő időt a gondozási teendők egyéni tempó szerinti végzésére,
- ismertessük meg a gyermekekkel a tisztálkodási folyamatot: helyes sorrendiséggel és technikával, egészségügyi szokásokkal,
- életkor specifikus módszerekkel tudatosítsuk a gyermekekben a tisztaság alapvető fontosságának, a betegség megelőzés és fertőzések megelőzésének jelentőségét,
- értessük meg a gyermekekkel, hogy a test tisztántartásán értjük a bőr, fogak, szájüreg, haj, érzékszervek, körmök ápolását, melyhez hozzá tartozik a ruházat higiénája is,
- fektessünk hangsúlyt a közvetlen környezetünk tisztántartására,
- a megvalósításban fejlettség szerint nyújtunk segítséget, fokozatosan alakítsuk ki az önállóságot.

Tevékenységek:

A gyerekek:

- étkezés előtt és után, valamint igény szerint kezet mosnak, elsajátítják a higiénés szokásokat,
- megismerik a testápolással kapcsolatos szokásokat, fokozatosan elsajátítják a műveletek technikáját, például fésülködés, kézmosás,
- önállóan képesek fogat mosni, a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják,
- zsebkendőt helyesen használják.

b) Öltözködés

Feladataink:

- biztosítsunk elegendő időt, és ha szükséges, adjunk segítséget az öltözködésben és a ruházat elhelyezésében,
- segítsük elő, hogy a gyermekek összefüggéseket tárjanak fel az időjárás, a tevékenységek és a megfelelő viselet kiválasztása között,
- rögzítsük az öltözködés sorrendjét, fokozatosan alakítsuk ki az önállóságot,
- a szülővel való kapcsolattartás során tegyünk javaslatot a megfelelő mennyiségű és minőségű ruházat és cipő biztosítására, például: váltóruhák, lábboltozatot és lábfejet védő megfelelő méretű cipők biztosítása, lógó alkatrészek eltávolítása.

Tevékenységek:

A gyerekek:

- önállóan, megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek,
- ruhájukat, ágyneműjüket hajtogatva, kisebb segítséggel helyre teszik,
- gondosan bánnak ruhájukkal, cipőjükkel,
- törekszenek az önálló cipőkötésre.

c) Pihenés

Feladataink:

- biztosítsunk ebéd után a csoport szükségleteinek megfelelő nyugodt pihenést,
- ellenőrizzük a terem szellőztetését, ennek megfelelően helyezzük el az ágyakat,
- biztonságot adó szokásrendszer kialakításával segítsük a gyermekek elalvását, például: mesével, énekkel, zenehallgatással, testi közelséggel, simogatással, a kedvenc plüss állat biztosításával,
- igazítsuk a pihenés időtartamát a csoport szükségleteihez,
- kövessük figyelemmel a 2 hetenkénti ágyneműcserét, annak mosásáról a szülők gondoskodnak.

d) Egészséges, tiszta biztonságos környezet megteremtése, higiénés szabályok kialakítása

Az óvoda gyermek saját testi gondozásának megtanítása és mozgásigényének kielégítése csak egészséges környezetben történhet.

Feladataink:

- a dajka nénik teremtsék meg az óvodai élet minden területén szükséges higiénés körülményeket, például: portalanítás, felmosás, fertőtlenítés, szellőztetés,
- fokozottan figyeljünk oda a baleset elkerülése érdekében a gyermekek által használt eszközökre, szükség esetén kezdeményezzük javításukat, cseréjüket,

- az udvari, vagy játszótéri játékoknál, séták során hívjuk fel a gyermekek figyelmét a helyes eszközhasználatra, biztonságos közlekedés szabályaira,
- gondoskodjunk a gyermekek szükséglete szerint (szülők bevonásával) speciális szakemberek bevonásáról, az óvoda orvosa, fogorvosa, védőnője, szakszolgálatok segítségével.

Egészséges táplálkozás

Célja: az óvodásgyermekek egészséges táplálkozási szokásainak megerősítése és az óvodai étkeztetés otthoni kiegészítésének szorgalmazása.

Az óvodás gyermek az ébrenlétének háromnegyed részét az óvodában tölti, ahol az óvodapedagógusok a gyermek testi-szellemi fejlődésének feltételeit igyekeznek biztosítani. A fejlődés alapfeltételei között kiemelt jelentőségű a gyermek egészséges táplálása.

Óvodásaink étkezését a helyben lévő konyhánk biztosítja.

Az étlap összeállításánál 37/2014. (IV.30.) EMMI rendelet közzétételére vonatkozó táplálkozás-egészségügyi előírásait vesszük figyelembe.

Feladataink:

- a magas cukortartalmú ételek és italok, a magas só – és telítetlen-zsír tartalmú ételek fogyasztásának csökkentése,
- biztosítsunk kulturált körülményeket az étkezésekhez, folyamatosan szolgáljuk fel a fogásokat,
- óvodai napirend keretében ismertessünk meg, a dajkákkal együttműködve, a gyermekekkel új ízeket, addig ismeretlen étel-és italféleségeket,
- kedveltessük meg a különböző ízeket, intenzív rágasra ösztönözzünk,
- biztosítsunk folyamatosan folyadékot,
- életkoruknak, fejlettségüknek megfelelően kanál, villa és kés helyes használatával ismertessük meg a gyerekeket, mutassunk példát azok helyes használatára,
- fokozottan ügyeljünk a táplálék érzékeny gyermekek diétájára (étel beszerzés vagy a család biztosítja).
- adjunk tanácsot (szülői értekezleten, fogadóórán, kötetlen beszélgetés keretében), hogy az óvodai étrendet otthon milyen ételféleségekkel egészítsék ki: kerüljék a családi étkezés során a az egészségtelen ételek és italok étrendbe állítását, így a cukros, sós, zsíros ételeket és italokat. Töröljék étkezési szokásrendjükből a cukrozott szörpöket, befőtteket, kólaféléket, a kekszet, a ropit, a chipset. Szerepeljen a családi étrendben kevesebb füstölt hús, felvágott, húskonzerv, állati zsiradék, és legyen több alacsony zsírtartalmú zsírtartalmú tej, tejföl, sajt, hal, baromfi (bőr nélkül), teljes kiőrlésű gabonából készült kenyér,
- az étkezést tegyük örömtelivé, teremtsünk jó hangulatot az ételek elfogyasztásához,
- az egészséges táplálkozásra nevelés érdekében kapcsolódjunk be alternatív egészségfejlesztő programba, (pl. projektek)
- teremtsünk játékos alkalmat arra, hogy a gyermekek maguk is részesei legyenek egyszerűbb ételek elkészítésének (pl. salátakészítés, tízórai összeállítás).
- tartsuk tiszteletben az eltérő étvágyú gyermekek igényeit.

Tevékenységek:

- A gyerekek őszi piacot, zöldséges üzletet, kerteket látogatnak meg.
- Ismerkednek gyümölcsökkel, zöldségfélékkel. Minden érzékszervet megmozgatnak a tapasztalatszerzés során, mindezeket versekkel, mondókákkal, mesékkel, körjátékokkal kísérve teszik még vonzóbbá a gyermekek részére az óvó nénik.
- A gyerekek részt vesznek egyszerű ételek elkészítésében, salátakészítésben.
- Az étkezések során előforduló minden féle tejterméket megkóstolnak a gyerekek. Beszélgetnek a tej fontosságáról, miért is fontos az emberi szervezet számára, kiemelve a csontok, és a fogak egészségét.
- A nevelési év során egy alkalommal az egészség hét keretében kevésbé ismert gyümölcsökkel, zöldségekkel ismerkednek meg, megkóstolják.

Mindennapos mozgás

Célja: a mozgásigény kielégítése és a testi képességek fejlesztése, harmonikus összerendezett mozgás kialakulásának elősegítése.

Feladataink:

- változatos napi és heti rendben biztosítjuk a gyermek mozgásigényének folyamatos kielégítését,
- minden nap szervezzünk mozgástevékenységet (csoportszobában vagy udvaron).
- teremtsük meg a lehetőségét a heti 1 kötelező testnevelés foglalkozás megszervezésének,
- megfelelő szakemberek bevonásával – a szülővel, az óvodapedagógussal együttműködve - biztosítjuk a speciális gondozó, prevenciós és korrekciós testi, lelki nevelési feladatok ellátását,
- biztosítunk edzési lehetőséget a testnevelés, környezet, levegő, nap kihasználásával,
- a mozgás megtervezésekor vegyük figyelembe a korosztályok életkori sajátosságait, ennek megfelelően válasszunk helyet, időt.
- időjárástól függően (köd, 5 fok alatti hőmérséklet, eső, viharos szél esetén nem) napi 1-3 órát levegő és napfényedzést biztosítunk, a fokozatosságot betartva,
- a nyári napirendet az egész napos levegőn való tartózkodásra építjük (kivétel az erős napugárzás miatt a 12-15 óra közötti időszak).

Tevékenységek:

- A gyermekek a lehetőségekhez mérten a legtöbb időt, az időjárás figyelembevételével, a szabadban töltik. Szervezett foglalkozások, komplex tevékenységek végzése során edzik szervezetüket, többféle mozgástevékenységet végeznek.

Testi és lelki egészségvédelem

A dohányzás megelőzésében és visszaszorításában jelentős szerep jut az óvodapedagógusoknak és az óvoda technikai személyzetének.

Feladataink:

- az óvoda felnőtt dolgozói jelentsenek modellt, mintát a gyermekek számára.
- a dohányzás megelőzését szolgáló óvodai egészségnevelési program tevékenységeinek megszervezése.

Tevékenységek:

- Szabad beszélgetések kezdeményezése, a dohányzás ártalmainak elemzése. A beszélgetés kezdeményezője lehet az óvodapedagógus, de lehet maga gyermek is (valamely aktuális eseménnyel, élménnyel, filmjelenettel stb. kapcsolatosan). A szabad beszélgetésben kisebb, önkéntesen csatlakozó gyermekcsoport vehet részt beszámolóval, események értékelésével, képek nézegetésével, stb. párhuzamosan. Fontos: az önkéntes részvétel, a szabad megnyilatkozás és véleménynyilvánítás.
- Kirándulási élmények feldolgozása: napsütés, szabad levegő, madárdal, napozás (leburnulás), szabad mozgás, jókedv, veszélyek (napozás, növényzet.), értéke: füstmentesség, pormentesség, szabad légzés, erő kifejtés, sok mozgás.
- Városi, falusi élmények megbeszélése: az utca forgalma, a gépkocsik füstje, az áruházak levegője, gyárak környékének kedvezőtlen viszonyai, utazás tömegközlekedési járművön, "talponállók", ivók, vendéglők külső képe, az utcai porképződés, az otthoni állattartással járó szagok.
- Élmények elmondása a dohányfüstös helyiségekről: saját lakásunk levegője, szórakozó helyek füstje, gyárkérmények füstje, füstmérgezéses balesetek; a családban dohányzók megszokott dohányzási helyei, vendégségben tapasztalt dohányzás.
- Ismeretek átadása a dohányzás ártalmairól a gyermeki élményekkel kapcsolatosan: károsítja a tüdőt, az idegrendszert, valamint a gyomor és a szív munkáját; másokat is károsít, zavarja azokat, akik beszívják a dohányfüstöt, kellemes-e a füstös levegőjú teremben tartózkodni, hogyan védekezhetünk ellene (szabadlevegőn tartózkodás, a lakás szellőztetése).
- Beszélgetés arról, milyen leszek, ha nagy leszek: mi szeretnék lenni; segíteni akarok másoknak, alkotni szeretnék, egészséges, edzett, erős akarok lenni; mit kell ezért tenni, mit kell elkerülni (elhatározom, hogy nem kezdem el a dohányzást).

A bántalmazás megelőzése

Feladataink:

- működünk közre a gyermek-és ifjúságvédelmi feladatok ellátásában, a gyermek fejlődését veszélyeztető körülmények megelőzésében, feltárásában és megszüntetésében.
- fordítsunk figyelmet a tehetségkutatásra és tehetséggondozásra, a korai tanulási, beilleszkedési nehézségek korrekciójára, a hátrányos helyzetű gyermekek felzárkóztatására.
- törekedjünk pedagógiai eszközök alkalmazásával a káros hatások megelőzésére, illetőleg ellensúlyozására. Szükség esetén kezdeményezzünk intézkedést a gyermek érdekében.
- ha a gyermeket veszélyeztető okokat nem tudjuk megszüntetni, kérjük a gyermekjóléti szolgálat segítségét, illetve tartsunk kapcsolatot a gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot ellátó más személyekkel, intézményekkel és hatóságokkal.
- tájékoztassuk a gyermekek szüleit a nevelési év kezdetekor a gyermek-és ifjúságvédelmi felelős személyéről, valamint arról, hogy milyen időpontban és hol kereshető fel.
- A kisgyermek minden erőszakos cselekvéssel kapcsolatosan "érzékeny". Nemcsak az erős fizikai ingerek okoznak az óvodás gyermeknél egészségkárosodást, hanem az erőszakos cselekmények (brutalitás, vérengzés, gyilkosság) látványa is.
- Mindezek megelőzésére nem elég a szülőket felvilágosítani, de a védekezés helyes módszereinek alkalmazására sarkallni is szükséges.

Baleset- megelőzés és elsősegélynyújtás

Feladataink:

- hívjuk fel az óvodások figyelmét arra, hogy kis odafigyeléssel és óvatossággal elkerülhetők a balesetek és a vele járó fájdalmak.
- ismertessük meg a gyermekekkel a vészhelyzetek, vagy balesetek során elvégzendő legfontosabb teendőket, illetve ezek közül is azokat, amit ők el is tudnak végezni. Ide tartozik a segítségkérés (felhívás, vagy esetleg mentőhívás), a beteggel való kapcsolatteremtés és a könnyebb sérülések ellátása.
- tanítsuk meg a gyerekeknek, hogy egy-egy hétköznapi tárgy (pl.: bicikli, mászóka, autó, gyógyszer) milyen veszélyforrásokat hordoz magával, illetve mire érdemes odafigyelniük a balesetek megelőzése érdekében. Módszere a szerepjáték, mesélés, bábozás, könyv és képalbumok, társasjátékok, beszélgetés.
- ismertessük meg a gyermekekkel életkoruknak és fejlettségi szintjüknek megfelelően - az óvodai nevelési év, valamint- szükség szerint, a tevékenységek, kirándulás előtt a következő védő-óvó előírásokat:
  - az egészségük és testi épségük védelmére vonatkozó előírások,
  - a tevékenységekkel együtt járó veszélyforrások,
  - a tilos és az elvárható magatartásformák, melyek megtalálhatók a szokás és szabályrendszerünkben.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Testápolás: önállóan mosakodnak, törölköznek. Ruhájuk ujját fel és letűrik, begombolják, kikapcsolják. Használják a WC-t, vigyáznak a mosdó, WC rendjére, a tisztálkodó eszközöket a helyére teszik. Fogat mosnak: a fogápoló szereket tisztán, rendben tartják. Önállóan fésülködnek, zsebkendőjüket helyesen használják.

Önkiszolgálás: az önkiszolgálást teljes önállósággal, biztonsággal látják el. Segítik az ágyak berakását, a foglalkoztató átrendezését. Észreveszik az ellátandó feladataikat, és segítséget nyújtanak társaiknak, felnőtteknek. Képesek mindennapi szükségleteik, életritmusuk megfelelő, önálló kielégítésére.

Étkezés: közben kulturáltan viselkednek. Igénylik az asztal esztétikus rendjét. Helyesen használják az evőeszközöket.

Öltözködés: önállóan, megfelelő sorrendben öltözködnek, vetkőznek. Holmijukat, ágyneműjüket hajtogatva kisebb segítséggel helyre teszik. Ruhaneműjükkel gondosan bánnak, cipőjüket megkötik.

A környezet rendben tartása: ügyelnek saját személyük és környezetük rendjére, gondozottságára. Az ajtókat csendesen nyitják, csukják, az evőeszközökkel óvatosan bánnak. Észreveszik, ha valami hiányzik, vagy rendetlen, a rendetlenséget megszüntetik, a hulladékot a megfelelő tároló helyre teszik. Megismerik a szelektív hulladékgyűjtést, felismerik fontosságát.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *legyen követésre méltó modell a gondozás és egészséges életmódra nevelés területein, munkáját összehangoltan végezze munkatársaival,*
- *személyi higiéniában, étkezési kultúrában, elsődlegesen legyen példa,*
- *hangolja össze az óvoda és a család szokásait az egészséges életmódra nevelés területén,*
- *vegye figyelembe az egyéni bánásmód elvét,*
- *törekedjék a bensőséges kapcsolat kialakítására,*
- *segítse a gyermekeket szükségleteik egyre önállóbb kielégítésében.*

4.2. Az érzelmi, az erkölcsi és az értékorientált közösségi nevelés

Célunk: olyan sokoldalúan fejlett, harmonikus, érzelmekben gazdag gyermekek nevelése, akik képessé válnak a társadalomba való beilleszkedésre.

Feladataink:

- alakítsunk ki állandó értékrendet megalapozó, nyugodt, derűs, kiegyensúlyozott légkört, kedvező benyomásokat; óvodába lépéskor tapintattal, szeretettel, odafordulással fogadjuk a gyermekeket, szem előtt tartva a gyermeki magatartás érzelmi vezéreltségét,
- igyekezzünk kialakítani olyan érzelmi kötődést, kapcsolatot az óvoda alkalmazottai és a gyermekek között, mely érzelmi biztonságot nyújt a gyermekek számára, a mindennapi tevékenységek, játék, hagyományok ápolása során. Az óvodán kívüli programjaink szervezésekor is törekszünk a szülők bevonására, közösségfejlesztésre,
- neveljük a gyermekeket arra, hogy elfogadják és megértsék, hogy az emberek különböznek egymástól,
- óvodai életünk megszervezésében jussanak kifejezésre olyan erkölcsi és akaratit tulajdonságok, amelyek megalapozzák a megfelelő szokás és normarendszer kialakulását,
- segítsük elő, hogy a gyermek tudjon rácsodálkozni a természet szépségére, ismerje, tisztelje és becsülje szűkebb és tágabb környezetét, amely a hazaszeretet és a szülőföldhöz, családhoz való kötődés, nemzeti identitástudat és a keresztény kulturális tudat alapja,
- jutassuk olyan élményekhez, hogy a közösségben tudjon örülni, boldog lenni,
- használjuk ki a szocializáció szempontjából meghatározó, közös élményeken alapuló tevékenységekben rejlő lehetőségeket, erősítsük a helyes viselkedési normákat, mintaként szolgáló cselekvéseket,
- kísérjük fokozott figyelemmel a kiemelt figyelmet igénylő gyermekek fejlődését, ha szükséges jutassuk őket szakemberhez,
- az óvoda nevelőtestületének és valamennyi dolgozójának kommunikációja, bánásmódja, viselkedése legyen modellértékű a gyermekek és szülők számára,
- fejlesszük a gyermek én tudatát, szociális érzékenységét, biztosítva a gyermek önkifejező, önérvényesítő törekvéseit,
- az óvodapedagógus tegye vonzóvá a sokszínű tevékenységek által gyermekek számára a közösséget,
- szerezzünk információkat a családról, gyermekről találkozásunk előtt, ill. folyamatosan,
- fogadjuk el a gyermek kötődéseit személyekhez, tárgyakhoz egyaránt, biztosítjuk számára az önálló választási és döntési lehetőségeket,
- színesítsük a gyermekek közösségi életét a közös élmények biztosításával,
- fejlesszük a gyermekek egymás iránti érdeklődését, toleranciáját, empátiás képességét, segítőkészségét, nyitottságát,
- tegyük hagyományossá és élményekben gazdaggá az ünnepi alkalmakat,
- sok ötlettel tartsuk ébren a gyermekek érdeklődését, ösztönözzük a tervezgetést, nyújtunk segítséget ötleteik megvalósításához,
- tájékoztassuk a szülőket az érzelmi nevelés jelentőségéről, a gyermekek érzelmi fejlődéséről.

Tevékenységek:

A gyerekek:

- merik, és ki tudják próbálni képességeiket, melyek ez által folyamatosan fejlődnek,
- maguk válasszák meg kedvelt tevékenységeiket, azoknak helyét, idejét, időtartamát, eszköz és társ szükségletét,
- tudják, hogy a számukra szükséges segítséget vagy magyarázatot mindig megkapják,
- tisztelik az ünnepeket, a hozzá méltó öltözettel, díszítéssel, magatartással, ajándékkal,
- megértik és szeretik hagyományainkat, annak ápolásában részt vesznek,
- elfogadják egymást, a közösségi szokásokat, magatartásformákat, alkalmazkodnak társaikhoz, bizalommal fordulnak a felnőttekhez,
- mindennapi tevékenységeikre a segítőkészség, megértő, meghallgató, ráhangoló, empatikus magatartás jellemző,
- a normatív szabályokat elsajátítják.

A fejlődés jellemzői az óvodáskor végére:

Készen állnak az iskolai életre. Képesek fokozatosan együttműködni társaikkal és a felnőttekkel. A szabályokat értik, azokhoz tudnak és akarnak alkalmazkodni, azokat betartják. A kialakult szokások igényüké válnak. Tudják késleltetni és másokéhoz igazítani szükségleteiket. Feladattudatuk kialakulóban van.

Figyelmesen, türelemmel hallgatják meg a felnőttek és társaik közlését, kérését.

Képesek tájékozódni, együtt élni a közösségben, ébrednek bennük a közösségi öntudat, örülnek a közösen elért sikereknek. Felelősséget éreznek egymásért, a csoportért, s vállalt feladataikért. Önálló vélemény alkotására vállalkoznak, döntenek, s a következményeket felvállalják. Tudják, hogy van joguk a tévedéshez. Élni tudnak választási lehetőségeikkel. Elfogadják a különbözőséget. Értékelik embertársaikat, fájdalmat, bánatot, szándékosan nem okoznak.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *tartsa szem előtt, hogy a gyermekek eltérnek egymástól, szociális szokások, képességek fejlődési tempójában és fejlettségi szintjében is,*
- *biztosítsa a nyugodt, derűs légkört, a közös élményeket,*
- *törekedjék olyan munkaformák és módszerek alkalmazására, melyek lehetővé teszik a gyermek én tudatának, szociális érzékenységének kialakítását, lehetőséget adva önkifejezésre, önérvényesítésre, önellenőrzésre, önértékelésre,*
- *a gyermekek életkori sajátosságait, személyiségét figyelembe véve alkalmazza az ellenőrzés és értékelés különböző formáit./ megfigyelések, tapasztalatok gyűjtése, gyermeki munkák elemzése/, törekedjen a folyamatos, pozitív visszajelzésekre, elősegítve ezzel a gyermekek fejlődését.*
- *segítse elő, hogy lehetőség szerint minden gyerek tűnjön ki valamivel,*
- *erősítse a gyermekek egymáshoz való kötődését,*

- *érvényesítse az egyéni bánásmódot az óvodai élet valamennyi területén minden gyermekekre vonatkoztatva,*
- *törekedjék arra, hogy a gyermekek átvegyék elfogadó, megértő, segítő beállítódását,*
- *adjon lehetőséget a gyermekeknek a problémás helyzet önálló megoldására, a választási lehetőségre, a döntésre,*
- *Nem ad helyet semmiféle előítélet kibontakozásának.*

4.2.1. Beszoktatás, befogadás

Az óvodába kerülő gyermekek nagy része már 3 éves kora előtt ellátogat óvodánkba, találkozunk velük napi sétáink során, községünk rendezvényein.

Az újonnan óvodába érkező gyermekek beszoktatása már a beiratkozásnál kezdődik.

Beiratkozáskor a szülők és a gyermekek megismerkednek az óvoda helyiségeivel, az itt dolgozókkal, a leendő óvodás társakkal. Lehetőséget biztosítunk játszásra, míg a szülők beszélgethetnek.

Lehetőség szerint „anyás beszoktatással”, fokozatosan szoktatjuk be az újonnan érkezőket, alkalmazkodva a gyermek és a szülők igényeihez. Arra törekszünk, hogy érezzék, itt nagyon várjuk őket, ráhangolódva a gyermek-anya attitűdjére.

A kisgyermek erősen kötődik a felnőttekhez, ezért a beszoktatás ideje alatt mind két óvodapedagógus jelen van.

Türelemmel, odafigyeléssel, pozitív élmények nyújtásával teremtünk olyan légkört, amely megalapozza a család és az óvoda jó együttműködését a gyermek további együttnevelése érdekében.

Eleinte a szülővel együtt tartózkodik a gyermek az óvodában, majd rövidebb időre egyedül is itt marad. Az anya nélkül egyedül töltött idő fokozatosan hosszabbodik. Az óvodában való pihenésre, az egyéni sajátosságok figyelembe vétele mellett, általában a beszoktatás második hetében kerül sor.

A kisgyermek megismerkedik a csoportokban kialakult szokásokkal, szabályokkal, társaival, és a felnőttekkel. Kedvenc játékát, szívükhöz nőtt kedves holmit magukkal hozhatják.

A beszoktatás egyik fontos elve, hogy a gyermek óvodába lépésének első benyomásai meghatározó erővel bírnak óvodához fűződő későbbi viszonyára.

4.3. Az anyanyelvi, az értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

4.3.1. Az anyanyelvi nevelés

Az anyanyelvi nevelés kulcs a világ megismeréséhez az óvodáskorú gyermekek számára.

Az anyanyelvi nevelés valamennyi óvodai tevékenységforma keretében megvalósuló feladat, mely átfogja mindennapi tevékenységeinket, kifejezésre jut a nevelés keretein belül, mint gondozás, egészséges életvitel, közösségi nevelés, szocializáció.

Az anyanyelv közvetítésével jut el a gyermekekhez az ismeret, a tudás, az információ.

Célja: hogy a gyermekek megismerjék, megbecsüljék, szeressék anyanyelvüket, s ez által ismereteik és kapcsolataik gazdagabbá váljanak. Életkorúknak megfelelően fejlődjön kommunikációjuk, beszédképességük, beszédfigyeljük, anyanyelvi kultúrájuk. Az anyanyelv értésével és használatával fejlődjenek képességeik, készségeik egyéni sajátosságaiknak megfelelően.

Feladataink:

- mindennapi tevékenységeinkben törekedjünk arra, hogy mindig érthetően és pedagógiai céljainak megfelelően kommunikáljunk,
- szeressük, ismerjük anyanyelvünket, önképzéssel fejlesszük anyanyelvi kultúránkat,
- biztosítsunk beszélgetésre alkalmas nyugodt, derűs, kiegyensúlyozott légkört, szeretetteljes személyes kontaktus létrehozásával, beszélő környezet kialakításával,
- nevelőtestületünk minden tagjának beszéde legyen követésre méltó, melyet a helyes minta – és szabálykövetéssel, dicsérettel, javítgatás elkerülésével valósítsunk meg,
- mondanivalónkat közöljük világosan, mondatszerkesztésünk legyen egyszerű, változatos, beszédünk érthetően tiszta,
- éreztessük meg a nyelv kifejező erejét és szépségét a mesemondás, a gyermekirodalmi művek bemutatásánál, a játékos nyelvi formáknál,
- törekedjünk a szemléletességre, képszerű kifejezések alkalmazására,
- változatos tartalmú kérdéseinkkel nyújtunk modellt a gyermekek saját kérdéseik megfogalmazásában, ezáltal fejlesszük gondolkodásukat, ösztönözzük őket beszédre,
- neveljük a gyerekeket arra, hogy bátran nyilatkozzanak, mondják el élményeiket, véleményeiket az életkoruknak megfelelő, velük kapcsolatos eseményekről,
- teremtsünk lehetőséget változatos beszédhelyzetek létrehozására, változatos szóbeli megnyilvánulásokra, a gyermekek tapasztalataira, élményeire és ismereteire építve,
- meghitt beszélgetésekkel erősítsük a gyermekek kommunikációs aktivitását, beszélőkedvét, és teremtsünk lehetőséget a gyermek-gyermek, gyermek-felnőtt beszélgetésekre, mely során az egymásra figyelmet, a másik fél mondanivalójának meghallgatását gyakorolhatják,
- mutassunk példát egymás türelmes meghallgatására,
- törekedjünk a beszédfigyelme kialakítására,
- bővítsük a gyermekek szókincsét, életkorúknak és egyéni sajátosságaiknak megfelelően – verbális memória fejlesztése,
- teremtsünk szituációt a kommunikációs játékokkal, beszédmegértés, beszédtechnika fejlesztésére, a helyes kiejtés gyakorlására,
- folyamatos megfigyeléssel tárjuk fel a beszédhibákat, súlyosabb esetekben irányítsuk szakemberhez a rászoruló gyermekeket,
- ismerjük meg a családok anyanyelvi kultúráját, különös tekintettel a migráns gyerekekre,
- ismertessük meg a szülőket a gyermekről szerzett óvodai tapasztalatokkal, az óvodában folyó anyanyelvi neveléssel.

Tevékenységek:

A gyermekek:

- megfigyelik és utánozzák az óvónő beszédjét, mimikáját, gesztikulációját, kiejtését,
- gyakorolják a helyes kiejtést, mondatalkotást,
- új fogalmakkal, kifejezésekkel ismerkednek meg, kibontakoztatják szabad önkifejezésüket,
- szívesen elmesélik a velük történt eseményeket,
- szavakkal jelölik a tárgyak, személyek jellemző tulajdonságait, mozgását, cselekvését,
- gyakran nyilatkoznak kérés, kérdés, felkiáltás formájában,
- társaik beszédére odafigyelnek és ők is igénylik ezt a figyelmet.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

A gyerekek használják a tapasztalatok során bővült szókincsüket. Összefüggő beszédükben, elbeszéléseikben még nem mindig követik a történések logikai, időbeli sorrendjét. Páros és csoportos beszédhelyzetekben megfelelő beszédfordulatokkal és viselkedési formákkal teremtik meg és tartják fenn a kapcsolatot. Nyugodtan, figyelmesen tudják végighallgatni az óvónőt, és ha párbeszédben vesznek részt, többnyire végigvárják a másik megnyilatkozását, baját, kérdésüket, válaszukat, kiegészítő gondolataikat ahhoz igazítják. Az anyanyelv segítségével képesek érzéseiket, gondolataikat, vágyaikat érthető módon kifejezni. Helyesen használják a névmásokat, névszókát, a jövőidejű igeidőt és igemódokat. Kialakult a beszédhelyzetekhez és anyanyelvi szabályokhoz illeszkedő, jól érthető, többnyire megfelelő hangsúlyozású, hangerejű és sebességű beszéd. Beszédüket személyiségüknek és az aktuális helyzet által kiváltott érzelmeknek megfelelő természetes gesztusokkal, arcjátékkal kísérik. Tisztán ejtenek minden hangot.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *értesse meg anyanyelviünk kifejező erejét és szépségét, beszéde, kommunikációja legyen követésre méltó modell,*
- *tartsa szem előtt, hogy a nevelési folyamat kétoldali, mely hangsúlyozottan érvényes az óvónő és a gyermek között kialakuló nyelvi kommunikációra,*
- *kísérje figyelemmel a gyermek kialakulóban lévő egyéni beszédsajátosságait,*
- *hívja fel a szülők figyelmét arra, hogy a beszélgetések, a beszéddel kísért együttes tevékenységek a gyermek értelmi és érzelmi fejlődését serkentik, a gyermek-szülő kapcsolatot erősítik.*

4.3.2. Értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása

Célja: olyan gyerekek nevelése, akik tevékenységeik folyamán tapasztalatokat, ismereteket és összefüggéseket keresnek, fedeznek fel az őket körülvevő természeti és társadalmi környezetben. Mindezeket alkalmazni tudják és ezáltal fejlődnek kognitív képességeik.

Feladataink:

- készítssük őket egyszerű gondolkodási műveletek alkalmazására, gondolataik, érzéseik kifejezésére,
- motiváljuk őket önálló feladat megoldására,
- fordítsunk gondot a problémamegoldó és kreatív gondolkodás fejlesztésére,
- segítsük elő a fogalmi gondolkodás kialakulását,
- Különböző spontán és tervezetten szerzett tapasztalatainak, ismereteinek rendszerezése, bővítése, különböző tevékenységekben és élethelyzetekben való gyakorlása,
- fejlesszük értelmi képességeiket: érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás, alkotóképesség, kreativitás, ehhez biztosítsunk elősegítő, ösztönző környezetet,
- segítsük elő a szociálisan hátrányban lévő gyerekek felzárkóztatását,
- támogassuk a kiemelten jó képességű gyermekek tehetséggondozását.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

A lelkiileg egészségesen fejlődő gyermekek az óvodáskor végére nyitott érdeklődéssel készen állnak az iskolába lépésre. Képességeik folyamatosan fejlődnek. Érzékelésük, észlelésük tovább differenciálódik (különös jelentősége van a téri észlelés fejlettségének, a vizuális és az akusztikus differenciálódásnak, a téri tájékozottságnak, a térbeli mozgásfejlettségnek, a testséma kialakulásának).

Megbízhatóvá válik rövid és hosszú távú emlékezetük. Képesek lesznek összpontosított tartós figyelemre. Kreatívak, és képzeletük gazdag. Tapasztalatokkal rendelkeznek a problémás helyzetek megoldásával, az újrapróbálkozásokkal kapcsolatosan. A cselekvő, szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi, fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Örömeiket lelik a csoportos tevékenységekben. Elni tudnak a választási és döntési lehetőségekkel.

5. ÓVODAI ÉLETÜNK TEVÉKENYSÉG FORMÁI ÉS AZ ÓVODAPEDAGÓGUS FELADATAI

5.1 Játék

A játék a gyermekek alapvető, mindent átható tevékenysége.

A játék által a gyermek észrevétlenül tanul, kiélheti, kipróbálhatja, feldolgozhatja az életben előforduló szituációkat és az őt ért élményeket. Spontán és önkéntes az egész személyiséget fejlesztő tevékenység. A gyermek játékkal, játszás közben fedezi fel környezetét, s ismeri fel önmaga lehetőségeit, korlátait. Itt éli át a szerepeket, a hozzájuk tartozó magatartásmódokat, a felnőttek által közvetített attitűdöket, érzelmeket.

A szabad játék során az óvónő biztosítja a gyermekek számára az önállóságot, szabadságot, a játéktevékenység kiválasztásában, a játékeszközök, társak, játszóhely megválasztásában és kialakításában, valamint a gyermeki elgondolás megvalósulásában. A kezdeményezett játék során az óvónő pedagógiai szándékkal teremt olyan helyzetet, melyben a gyermekek egyéni érdeklődési körének, egyéni fejlettségének ismeretében ajánl fel játéktevékenységet.

A játék fejlődése a gyermeki fejlődés egészének, megismerésének tükré.

Célja, hogy a játéktevékenység során elégüljenek ki a gyermekek elemi pszichikus szükségletei, fejlődjenek értelmi képességeik, kreativitásuk, nagy és finom mozgásaik, tanulják meg kifejezni érzelmeiket, különféle viselkedési szabályokat sajátítsanak el. A játék során fejlődjenek társas kapcsolataik is, amelyek elősegítik a társadalomba való beilleszkedésüket.

Feladataink:

- biztosítsunk nyugodt légkört a gyermekek kiegyensúlyozott szabad és az óvodapedagógus által kezdeményezett játékához,
- tegyük lehetővé, hogy a játékre biztosított idő a nap minden szakában lehetőleg összefüggő legyen,
- tegyük lehetővé az állandó és ideiglenes játszóhelyek kialakítását, biztosítsuk a gyerekek számára, hogy a megkezdett játékot több napon át is folytathassák,
- szoktassuk a gyermekeket arra, hogy saját elképzeléseik alapján, önállóan alakítsanak ki játszóhelyeket, ill. rendezzék vissza az eszközöket,
- tegyük lehetővé, hogy játékuhoz különféle eszközöket is használhassanak (báb, természetes eszközök, tárgyak),
- a szabad játék során biztosítsuk a gyermekek számára az önállóságot, a szabadságot, a játék tevékenység kiválasztásában, a játékeszközök, társak, játszóhely megválasztásában, valamint a gyermeki elgondolás megvalósulásában és kommunikációban,
- segítsük elő az önálló konfliktus megoldását, a csoportban kialakított szokások, normák hangsúlyozásával, mintaértékű kommunikációval,
- tudatos megengedő és támogató jelenlétünkkel, ötletadással, eszközadás mérlegelésével biztosítsuk, segítsük a tartalmas szabad játék kialakulását,

- jutassuk olyan élményekhez a gyermekeket, amelyeket fel tudnak dolgozni játéuk során,
- tartassuk be következetesen a játék szabályait, együttműködve a dajkával,
- a különböző fejlettségű gyermekek együttjátéása során biztosítsuk, hogy a kisebbek ne zavarják a nagyobbakat és fordítva,
- segítsük, hogy a nem játszó, magányos gyermek bekapcsolódjon a játékba, de tartsuk tisztelőben, ha nincs kedve játszani,
- törekedjünk a tartalmas udvari játék kialakítására,
- példaadással formáljuk a szülők szemléletét a játékkal kapcsolatban, hogy közös élményekkel segítsék gyermekük tartalmasabb, elmélyültebb játékát, ezen keresztül személyiségük fejlődését,
- rendszeresen tájékoztassuk a szülőket a játékfejlődés jellemzőiről, az életkori sajátosságokról, a fejlesztés lehetőségeiről.

Tevékenységek:

Gyakorló játék: e játék lényege valamilyen újszerű cselekvés ismételtetése, mely örömet okoz. A gyermekek mozgásigényének, manipulációs vágyának kielégítésére szolgál, miközben megismerkednek eszközök, tárgyak tulajdonságaival, funkcióival, egymáshoz való viszonyulásával.

A kisebbek kedvelt tevékenységek (keverés, öntés, tépés, húzogatóás,) az anyagok, eszközök rakosgatását kitalált mozgásuk ismételtetését végzik. Nagyobb gyermekeknél a konstrukciós és szerepjáték elemeinek ismételtetése során nyilvánul meg. Fejlődik nagymozgásuk, finommotorikájuk, mozgáskoordinációjuk, tér észlelésük, tapintásos észlelésük, verbális készségük.

Szimbolikus-Szerepjáték: nevelési szempontból a leggazdagabb lehetőségeket nyújtja.

A gyermekek kedvelt játék formája, segítségével levezetik szorongásaikat, félelmeiket. Vágyaikat, érzelmeiket, élményeiket megelevenítik, miközben szerepet tanulnak, szituációt játszanak el. Gyakorolják a mindennapi élet teendőit, szokásokat, viselkedési formákat, az együttélés szabályait sajátítják el. Ennek során alakul szocializációs készségük, kommunikációjuk, erkölcs- akarati tulajdonságaik, kognitív képességeik. A kisebbek egyszerű kellékekkel, mozdulatokkal jelenítik meg a szerepet, élményeik, tapasztalataik egyre színesebben, gazdagabban épülnek be játékukba. A nagyobbak vállalt szerepeken keresztül a számukra lényeges mozzanatokat jelenítik meg, használva a szerephez társult, látott, hallott, megfigyelt mozdulatokat, nyelvet.

Szabályjáték: meghatározott szabályok szerint zajlik. E játék során a gyermekek gyakorolják a mozgásformákat, ezáltal fejlődik mozgásuk, másrészt, gondolkodnak, beszélnek, ok-okozati összefüggéseket keresnek, hasonlóságokat fedeznek fel, megfigyelnek, gyakorolnak, s mindez az értelmi képességeiket, akarati tulajdonságaikat, szocializációs készségüket fejleszti. A gyermekek fejlettségi szintjének és korának megfelelő játékot játszanak, melyek szabályai számukra könnyen betarthatók, ugyanakkor ügyességet, szellemi erőfeszítést is igényelnek.

Építő-konstruáló játék: tapasztalataik, megfigyeléseik alapján a gyermekek különféle kockákból, építőelemekből, tárgyakból, konstrukciós játékokból, építményeket, játékszereket hoznak létre. A spontán készült építményeket fokozatosan váltják fel a

bonyolultabb alkotások. Megtanulják a játékelemek, tárgyak biztos kezelését, funkcióját, manipulációját. Eredményességre törekcszenek.

Ezáltal alakul szem-kéz koordinációjuk, finommotorikájuk, térészlelésük, alak- és forma állandóságuk, rész és egész viszonyának észlelése, képzeletük, kreativitásuk, vizuális memóriájuk.

Barkácsolás: a gyermekek játékból és egyéb tevékenységeiből alakul ki. Megismerik az anyagok, eszközök, tárgyak, szerszámok tulajdonságait, funkcióit, felhasználhatóságát, ezáltal technikai fogásokat sajátítanak el. Barkácsolás során a gyermekek játékeszközöket kiegészítik, a hibásakat kijavítják, a hiányzókat elkészítik önállóan vagy több-kevesebb segítséggel.

Dramatizálás, bábozás: a gyermekek játékát gazdagítja. A rendszeresen ismétlődő mesélésből, színházi élményből fakadó irodalmi élményeiket szabadon választott kötetlen módon dramatizálják, bábozzák. A cselekmény menetét, a szereplők mondanivalóját, hangját, mozdulatait egyéni elgondolásuk alapján játsszák el. Megismerkednek különféle eszközökkel, kellékekkel, gyakorolják a kommunikáció különféle megnyilvánulás formáit. Megismerik a bábok célszerű, kifejező mozgását.

Az élmények eljátszása, továbbformálása során fejlődik beszédük, kommunikációjuk, mozgásuk, kreativitásuk. Terápiás célokat is szolgál.

Mozgásos játék: a gyerekek térben és időben kivitelezett mozgásaik pontosabbá válnak és finomodik koordinációjuk.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

A gyermeki személyiség fejlődése a játékon keresztül, egyéni sajátosságoktól függően alakul.

A játszó gyermekek közötti kapcsolatok bonyolultabbá válásában, az együttműködés kialakulásában, a játék témájának, tartalmának bővülésében, gazdagodásában, színvonalának emelkedésében időtartamának növekedésében és az eszközök felhasználási módjában mutatkozik meg. Megértik, elfogadják és betartják az általuk alkotott, vagy előírt szabályokat. Képesek ügyességet, vagy szellemi erőfeszítést igénylő játékok, versenyek felvállalására, választására. Örömet lelik a társakkal való együtt játszásban. Tudják és felmerik vállalni elképzeléseiket, és egyre önállóbban valósítják meg azokat.

A gyermekek érettségének egyik mutatója, hogy a játékban a szabályokhoz, mint pusztán feltételes adottsághoz képesek már viszonyulni. A játék fejlődése során 6-7 éves korra olyan jellemző szintre jut el, ahol a gyermekek képesek egyéni kívánságok egyeztetésére, és a társakkal szemben alá vagy fölé rendelni magukat.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *biztosítsa a szabad játékhoz szükséges megfelelő csoportlégkört, eszközt, élményanyagot, időt és helyet az együttjátszás örömeinek átéléséhez*
- *tartsa szem előtt a gyermek mozgásigényének, manipulációs-explorációs vágyának kielégítését,*
- *tegye lehetővé a differenciált játéklehetőségeket,*
- *érvényesítse a játék fejlesztő hatását a beszédükben, mozgásukban gátolt, vagy kevésbé közlékeny, mozgékony gyermekek fejlesztése érdekében,*
- *teremtse lehetőséget, hogy a gyermek „az én akarom, én már tudom” vágyát kielégíthesse,*
- *biztosítsa az egyenlő hozzáférés lehetőségét minden gyermek számára.*

5.2. Tevékenységekben megvalósuló tanulás

Célja, a gyermekek kompetenciáinak, képességeinek fejlesztése, magatartásformák erősítése. Lehetőséget biztosít az érdeklődés kielégítésére, tapasztalatszerzésre, az emberi és tárgyi környezet szépségének felfedezésére, új ismeretek elsajátítására, a teljes gyermeki személyiség fejlődésére.

Az óvodai tanulás elsődleges célja az óvodás gyermek kompetenciáinak, a környezetéből és az óvodai élet során megszerzett ismereteinek, tudásának fejlesztése, tapasztalatok bővítése, rendezése, az arra legalkalmasabb módszerek segítségével.

A játék és a tanulás teljes mértékben összekapcsolódik az óvodáskorban. A gyermek esetében a tevékenységvágy ösztönöz a tapasztalatszerzésre, cselekvésre. Játék közben, játékosan szinte észrevétlenül tanul, tehát a játék az óvodai tanulás egyik legfontosabb színtere. A nevelési folyamat egésze, azaz valamennyi pillanata alkalmas arra, hogy erőltetés nélkül, spontán, vagy irányított módon tanuljon a gyermek.

Óvodánkban a gyermekek életkori sajátosságait figyelembe véve a tanulás több formája valósul meg:

- *utánzásos, minta- és modellkövetéses magatartás, viselkedéstanulás / szokások kialakítása/*
- *spontán játékos tapasztalatszerzés*
- *az óvodapedagógus által irányított, megfigyelésre épülő tapasztalatszerzés, felfedezés*
- *gyakorlati probléma és feladatmegoldás*
- *gyermeki kérdésekre adott magyarázatok*
- *cselekvéses tanulás.*

Feladataink:

- *tervezzük meg a tanulási tevékenységeket,*
- *biztosítjuk azt, hogy a gyermek értelmi képességei önmagához képest fejlődjenek / érzékelés, észlelés, figyelem, emlékezet, gondolkodás/,*

- biztosítsuk a gyermek megismerési vágyának, kíváncsiságának, sokoldalú érdeklődés kielégítésének feltételét, erősítsük kreativitását,
- fejlesszük a gyermek önállóságát, feladattudatát, figyelmét, kitartását, problémamegoldó képességét,
- teremtsünk problémamegoldó helyzeteket az ok-okozati összefüggések megértésére, megoldására, használjuk ki a tevékenységekben rejlő lehetőségeket a megismerési funkciók és önálló felfedezések gyakorlására.
- a gyermek egyéni érdeklődésének megfelelő tevékenységet biztosítsunk, előzetes tapasztalataira, ismereteire építve,
- tartsuk szem előtt az egyéni fejlesztést,
- teremtsünk lehetőségeket a cselekvéses tanulásra,
- játékban és egyéb tevékenységekben biztosítsunk gazdag tapasztalatszerzési lehetőséget, ezáltal éljék meg a felfedezés örömét,
- érvényesítsük a cselekvéses tanulás fontosságát,
- dicséréssel, bátorító neveléssel, pozitív megerősítéssel, személyre szabott értékeléssel segítsük a gyermekek tanulását, tapasztalatszerzését,
- céljainkat a megfelelő időtartamú, párhuzamosan is végezhető differenciált tevékenységek tervezésével és szervezésével valósítsuk meg,
- kiemelt jelentőségűnek, és átfogó fejlesztési területnek tekintsük a külső világ tevékeny megismerését, környezetvédelmét,
- rögzítsük írásban a gyermekek fejlődési ütemét, a nevelő munka eredményeit,
- adjunk tájékoztatást a szülőknek az óvodai tanulás milyenségéről, eredményeiről.

Tevékenységek:

A gyermekek:

- különféle gyakorlati tevékenységekbe ágyazottan végeznek megfigyeléseket, természeti és társadalmi tapasztalatokat szereznek,
- tevékenységek során változásokat figyelnek meg, összefüggéseket fedeznek fel, mindezt saját szavaikkal fejezik ki,
- felhasználják új ismereteiket,
- egyéni és csoportos formában is szívesen tevékenykednek.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

A gyermek testi-lelki-szociális érettsége 6-7 éves korra lehetővé teszi a sikeres iskolai beilleszkedést. A megszerzett ismeretet a gyermek megőrzi, adott helyzetben előhívja és alkalmazza. Gondolati síkon összefüggéseket vesz észre, az új ismereteket a régre ráépíti, s a maga tempójában, de nem túl lassan, képes újat és újat tanulni. Mindez őt örömmel és büszkeséggel tölti el. Meri vállalni hiányosságait, nyitottan az önfejlesztésre, fejlődésre. Bizalommal tekint az őt váró feladatok és élmények felé.

Az önkéntelen emlékezeti bevésés és felidézés, a közvetlen felidézés mellett megjelenik a szándékos bevésés és felidézés, megnő a megőrzés időtartama: a felismerés mellett egyre nagyobb szerepet kap a felidézés. Megjelenik a tanulás alapját képező szándékos figyelem, fokozatosan növekszik tartalma, terjedelme, könnyebbé válik a megosztás és átvitele. A cselekvő szemléletes és képi gondolkodás mellett az elemi fogalmi gondolkodás is kialakulóban van. Az egészségesen fejlődő gyermekek érhetően kommunikálnak, beszélnek: gondolataikat, érzelmeiket mások számára érthető formában, életkoruknak megfelelő tempóban és hangsúllyal tudják kifejezni. Különböző mondat szerkezeteket, mondatfajtákat használnak. Tisztán ejtik a magán és mássalhangzókat. Végig tudják hallgatni és megértik mások beszédét. Egyre több szabályhoz tudnak alkalmazkodni, késleltetni tudják szükségleteik kielégítését. Feladattudatuk kialakulóban van, s ez, a feladat megértésében, feladattartásban, a feladatok egyre eredményesebb elvégzésében nyilvánul meg. Kitartásuknak, munkatempójuknak, önállóságuknak, önfegyelmüknek alakulása biztosítja ezt a tevékenységet. A megszerzett tudás hatására alakul és formálódik személyiségük.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *tegye lehetővé, hogy egy időben kevesebbet, de minőségben, használhatóságban több ismeretet kapjon a gyermek,*
- *törekedjen arra, hogy minden gyermek örömmel és önként vegyen részt e folyamatban, az egyéni képességek figyelembe vételével,*
- *tartsa szem előtt a gyermek fejlődését, vegye észre a kedvező változást, ismerje el ötletességét, önállóságát, kitartását, buzdítással erősítse a gyermek önbizalmát, differenciált értékeléssel segítse elő önértékelésének fejlődését, személyiségének kibontakoztatását.*

5.2.1. Verselés, mesélés

A verselés, mesélés ősi forrása az anyanyelvi nevelésnek, régi értékeket, hagyományokat, szokásokat közvetíti a gyermeknek.

A magyar gyermekköltészet, a népi, a dajkai hagyományok, a többnyire játékos mozgásokkal is összekapcsolt mondókák, dúdolóok gazdag és jó alkalmat, erős alapot kínálnak a mindennapos mondókázásra, verselésre, segítik a világ megismerését, és erősítik az önismeretet, az emberi kapcsolatokat. Alakítják a gyermek szemléletmódját és világképét.

A mese – képi és konkrét formában, esetlegesen a bábozás és dramatizálás eszközeivel – feltárja a gyermekek előtt a külvilág és az emberi belső világ legfőbb érzelmi viszonyait, a lehetséges és megfelelő viselkedésformákat.

Célja, hogy fejlessze a gyermekek érzelmi és értelmi képességeit. Ébressze rá a gyermeket, hogy a mese eltér a valóságtól, visszaigazolja a gyermek szorongásait, és egyben megoldást is kínál. Megismerkedjen csodákkal, átváltozásokkal, ezáltal erősítse a pozitív erkölcsi tulajdonságokat. Segítse a gyermek értelmi és érzelmi fejlődésének és személyiségének kialakítását, fejlessze kommunikációs képességét.

Feladataink:

- mindennapi meséléssel, verseléssel, mondókázással alapozzuk meg a gyermekek irodalmi fogékonyságát, anyanyelvi képességeinek fejlesztését,
- az óvodapedagógusok határozzák meg, mi jelezze a mesélés kezdetét,
- biztosítsunk a meséléshez nyugalmat, a mesélés és a játék ne zavarják egymást,
- az ismeretlen szavakat, kifejezéseket magyarázzuk el a gyermekeknek,
- a gyerekek életkori sajátosságaihoz igazodóan ismertessük meg a népi – népmesék, népi hagyományokat felelevenítő mondókákat, rigmusokat, a magyarság történelmét feldolgozó mondavilág elmeit, meséit, a klasszikus és kortárs irodalmi műveket,
- segítsük a gyermeki önkifejezés fejlődését, saját vers és mesealkotás megalapozásával, változatos módszerek alkalmazásával, összekapcsolva a mesét az ábrázolással,
- törekedjünk a szemléletes képszerű kifejezőmódra, előadásmódunkkal mindig érvényesítsük a beszéd zenei elemeit,
- a mesélés által oldjuk a gyermek belső szorongását, jutassuk örömforráshoz, élményekhez.

Tevékenységek:

A gyerekek:

- az állathívogatók, ujjkiszámolók, mondókák közben megismerkednek testrészeikkel, az élet nélkülözhetetlen műveleteivel és felfedezik a közvetlen és tágabb környezetet,
- kedvenc mesekönyveikből szívesen mesélnek önmaguk és társaik szórakoztatására,
- a mesék hallgatása nyomán ők maguk is szívesen mesélnek, elmondják kedvenc meséjüket, versüket társaik előtt,
- a rövid jelenetek révén bábokkal, és dramatizálással kerülnek kapcsolatba, igényük szerint és egyéni fejlettségük alapján báboznak, és dramatikus játékokat játszanak az óvodapedagógus segítségével.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Meséken, verseken keresztül képessé válnak az odaadó figyelemre. Az élmények hatására gazdagodik fantáziájuk, kialakul jellemük. A gyermekek szívesen ismételtetik a mondókákat, verseket, ritmusokat. Szívesen mesélnek, báboznak, dramatizálnak társaik és maguk szórakoztatására. Megismerkednek gyermekmondókákkal, versekkel, mesékkel. Van néhány kedvenc mesehősük, a velük történt eseményeket feldolgozzák játékaikban, rajzaikban.

Tudnak meséket és történeteket kitalálni, és azokat megjeleníteni. A könyvekben a képek alapján megtalálják kedvenc meséiket, vigyáznak a könyvekre.

Megszilárdulnak mesehallgatáshoz kapcsolódó szokásaik. Hangzás, hangulat, érzelem és alkalom egységében kezdik felfogni a mondott vagy hallott vers témáját, képeit. Az olvasást utánozzák, betű megfejtése után érdeklődnek. A számukra érdekes szereplők szólásait, furcsa, széphangzású neveit megjegyzik.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *a meséléshez, verseléshez nyújtson érzelmi biztonságot, nyugodt légkört,*
- *törekedjen arra, hogy a mese-vers segítségével a gyermek sajátítsa el a helyes kiejtést, a nyelvtanilag helyes beszédet,*
- *ösztönözze a gyermeket szabad önkifejezésre,*
- *tartsa szem előtt a gyermekek eltérő élményvilágát, kulturális környezetét, mindezt vegye figyelembe az anyag összeállításnál,*
- *törekedjen arra, hogy a gyermekek is képessé váljanak a szemléletes, képszerű kifejezőmódra, belső képalakítására,*
- *fordítson figyelmet a migráns gyermekek igényeire.*

5.2.2. Ének-zene, énekes játék, gyermektánc

A zenei nevelés a gyermeki lét egészét áthatja. A zenei anyanyelv alapozása szoros kapcsolatban van a nyelv kifejező gyakorlásával. A zenei nevelés szilárd alapja a közös ének, mely hordozza és gazdagítja az anyanyelvi örökséget. A népdalok éneklése, hallgatása a gyermekek néptánca és a népi játékok a hagyományok megismerését, továbbélését segítik.

Célja, hogy elősegítse a zenei anyanyelv kialakulását, formálja a gyermekek zenei ízlését, esztétikai fogékonyságát, szépterékét. Az élményt nyújtó közös éneklés során fedezzék fel a közös éneklés örömét, a dallam, ritmus, mozgás szépségét, s ez által fejlődjön harmonikus személyiségük.

Feladataink:

- mindennapi tevékenységek részeként keltsük fel a gyermekek zenei érdeklődését, formáljuk zenei ízlésüket, esztétikai fogékonyságukat,
- a felnőttek mintaadásukkal fejlesszék a gyermekek beszéd és zenei hallását, ritmusérzékét, zenei emlékezetét, mozgáskultúráját, zenei alkotókedvét,
- tegyük lehetővé az egyéni és életkori sajátosságok figyelembevételével ölbeli játékok, énekes játékok, mondókák megismertetését,
- biztosítsunk lehetőséget különféle hangszerek megismertetéséhez, igény szerinti megszólaltatásához,
- a népdalok, néptáncok, népi játékok megismertetésével segítsük elő a népi hagyományok továbbélését,
- a zenehallgatási anyag megválasztásánál vegyük figyelembe a migráns gyermekek hovatartozását,
- tájékoztassuk a szülőket a gyerekek zenei fejlődéséről.

Tevékenységek:

A gyerekek:

- élmények hatására önállóan és közösen is énekelnek, mondókáznak és körjátékoznak,
- énekes játékok közben közvetve jutnak zenei készségek birtokába, alapfogalmakkal ismerkednek meg.
- megfigyelik, érzékelik a csendet, és környezetük hangjait,
- mozgásokkal, mozdulataikkal érzékelnek lüktetést, ritmust.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Az iskolába lépő gyermekek szívesen, örömmel énekelnek és mondókáznak maguktól is. Gazdag dal és mondókatudással rendelkeznek. Biztonságosan tudnak énekelni csoportosan és egyénileg is. A zenei relációkat megkülönböztetik és szemléltetik. A finomabb zörejeket, egymás hangját biztonsággal felismerik. Sokszor játszanak zenei hallást fejlesztő dalos játékokat. Az egyenletes lüktetés már automatizálódik, a dalok és mondókák ritmusát is kiemelik. Zeneileg olyan fejlettségi szintre jutnak el, hogy zenei kérdés-felelet, mondókára dallamimprovizálást képesek kivitelezni.

Egyénileg is el tudnak kezdeni dalokat helyes kezdő hangmagassággal és tempóban. Felismerik az egyes dalokat egy-egy motívumról. Játékos táncmozdulatokat tudnak produkálni, esztétikus mozgást végeznek. Ismernek néhány hangszer, azok hangját, tudják azokat megszólaltatni. A dalok hangulati különbségét is ki tudják fejezni cselekvéssel, mozgással és szavakba foglalva. Tudnak térformát alakítani óvónői segítség nélkül.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *törekedjen arra, hogy a gyermekek jussanak minél több olyan zenei élményhez, ami megalapozza zenei anyanyelvüket,*
- *ösztönözze a családot arra, hogy a gyermekek otthon is énekeljenek szüleikkel, testvéreikkel,*
- *erősítse a néphagyomány, a művészi értékű gyermekdalok, zenei szemelvények felhasználásával a gyermekek zenei érdeklődését, esztétikai kíváncsiságát, zenei műveltségük fejlesztése érdekében.*

5.2.3.Rajzolás, festés, mintázás, kézi munka

Az ábrázoló tevékenység a tárgyi világ megismerését, feldolgozását, újraalkotását teszi lehetővé a gyermek számára, utánzási hajlamára, kreativitására építve. A vizuális tevékenységek: rajzolás, festés, mintázás, kézimunka, építés, képalakítás lényege a cselekvés, amely valamilyen alkotás elkészítésére irányul, gondolatokat, érzelmeket fejez ki.

Célja, hogy esztétikai érzékenység, a szép iránti fogékonyság hassa át a gyermekek egésznap tevékenységét. Gazdagítsa, fejlessze tér, forma, színeképzetüket, esztétikai érzékenységüket, szép iránti nyitottságukat, igényességüket, ösztönözze az élmény és fantáziaviláguk képi szabad önkifejezését.

Feladataink:

- műalkotásokkal, népművészeti elemekkel, szokásokkal, hagyományokkal, nemzeti szimbólumokkal, esztétikus tárgyi környezettel való ismerkedéssel fejlesszük a gyermekek személyiségét,
- biztosítsunk esztétikailag megfelelő környezetet, és legyünk igényesek a környezet formálásában
- egész nap folyamán biztosítsunk megfelelő helyet és eszközt az ábrázolótevékenységekre,
- segítsük a gyermeki élmény és fantáziavilág gazdagításával alkotókészségüket, önkifejezésüket,
- teremtsünk alkalmat a környező világra való rácsodálkozásra, gyönyörködtetésre, és vizuális esztétikai élmények befogadására,
- ismertessük meg őket a különböző anyagokkal / papír, gyurma, agyag, homok, dobozok, termések, fonalak, textil /. Eszközökkel, / pl. ceruza, ragasztó, olló, zsírkréta, festék stb./ különböző technikákkal pl. tépés, vágás, festés, ragasztás, karcolás, nyomat készítés, anyagok formálása és ehhez biztosítsunk jó minőségű anyagokat, eszközöket,
- törekedjünk az ábrázolással, festéssel, kézimunkával, építéssel, képalakítással kapcsolatos szokások kialakítására,

- az egyéni fejlettséghez és képességekhez igazodva segítsük a képi- plasztikai kifejezőképesség, komponáló-, térbeli tájékozódó- és rendezőképességek alakulását, a gyermeki élmény és fantázia világ gazdagodását, és annak képi kifejezését: a gyermekek tér-, forma- és színeképzeteinek gazdagodását, képi gondolkodásuk fejlődését, esztétikai érzékenységük, szép iránti nyitottságuk, igényességük alakítását,
- tájékoztassuk a szülőket gyermekeik ábrázolóképességének fejlődéséről,
- törekedjünk a gyermeki alkotások közösségi rendezvényen való bemutatására, és a tehetségek bátorítására.

Tevékenységek:

A gyerekek:

- tárgyakat készítenek környezetük szépítéséhez,
- egymás munkáját és műalkotásokat nézegetnek,
- rajzolnak, festenek, mintáznak, építenek, kézi munkáznak,
- az udvaron is felfedezik, hogy gallyakkal, kavicsokkal, homokkal, termésekkel is létrehozhatnak valamit,
- megismerik az eszközök biztonságos kezelését, ill. a technikai fogásokat.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Biztonsággal célszerűen használják az ábrázolás különféle eszközeit, a megismert technikákat önállóan is alkalmazzák. A gyerekek munkáik során, egyéni módon jelenítik meg élményeiket, elképzeléseiket. Alkotásukra jellemző a részletező formagazdagság, az egyéni színhasználat. Örülnek saját és társaik alkotásainak. Megfogalmazzák értékítéletüket, rácsodálkoznak a szép látványra, gyönyörködnek abban. Változatosan alkalmaznak díszítő elemeket, különféle technikákat, színeket, formákat – sok tapasztalatuk van téralakításban, építésben.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *keltse fel a gyermekekben az ábrázolás anyagaival való tevékenységvágyat,*
- *tartsa szem előtt a gyermekek egyéni és életkori sajátosságait a manuális készség, a finommotorika fejlesztésével kapcsolatban,*
- *törekedjen a gyermek kezdeményező akaratának érvényre jutására az alkotó munkában, hogy a gyerekek ábrázolótevékenysége az önkifejezés egyik módjává váljon,*
- *külső és belső jegyeiben legyen modell értékű.*

5.2.4. Mozgás

A rendszeres egészségfejlesztő testmozgás, a gyermekek egyéni fejlettségi szintjéhez igazodó mozgásos játékok és feladatok, a pszichomotoros készségek és képességek kialakításának, formálásának és fejlesztésének eszközei. Az óvodáskor a természetes hely-, helyzetváltoztató-, és finommotoros mozgáskészségek tanulásának, valamint a mozgáskoordináció intenzív fejlődésének szakasza, amelyeket sokszínű, változatos és örömteli, érzelmi biztonságban zajló gyakorlási formákkal, játékokkal szükséges elősegíteni. Mindezek nagymértékben hozzájárulnak a tanulási képességek, kompetenciák kialakulásához, fejlődéséhez.

Célja: a gyermekek természetes mozgásigényére figyelemmel, a játékba, azon belül a szabad játékba ágyazott mozgástevékenység végzése. Az óvodai élet egyéb tevékenységeibe komplexen beépített testmozgást egészítse ki az irányított tevékenységeket, amelyek együtt hatnak a gyermek személyiségének fejlődésére (pozitív énkép, önkontroll, érzelemszabályozás, szabálykövető társas viselkedés, együttműködés, kommunikáció, problémamegoldó gondolkodás).

Fontos a mozgás megszerettetése, a testkultúra és az egészséges életmód és életvitel megalapozása.

Feladataink:

- napi szinten maximálisan biztosítsuk a spontán mozgáslehetőségeket az egyéni sajátosságok figyelembevételével, elkerülve az egyoldalú terhelést,
- heti egy alkalommal minden korosztály számára kötelező a mozgás megszervezése,
- kötelező foglalkozáson a határozott vezetési stílus, illetve a játékos utánzást alkalmazzuk,
- a szabad levegőn végezhető mozgásos játékok, testgyakorlatok szervezését előtérbe helyezzük, különös tekintettel a mindennapos testnevelésre,
- erős és terhelő mozgásokkal fejlesszük a fizikai állóképességet, ezen keresztül készítjük elő a szellemi aktivitást és a sikeres mozgások eredményeként az önértékelés és önbizalom növelését,
- fejlesszük a nagy és finommozgásokat, a fizikai erőnlétet, a testsémát, a vizuális és auditív percepciót, ritmusérzéklet,
- erősítsük a problémamegoldásra való készséget a mozgásos tevékenységekkel végzett problémamegoldásokkal,
- fejlesszük szabálytudatukat, segítsük a térben és időben való tájékozódást, helyzetfelismerést, döntést, alkalmazkodóképességet,
- havonta legalább egy alkalommal, labdával kell foglalkozást tartani.

Tevékenységek:

A gyermekek:

- megismerkednek a tornacsarnok adta mozgási lehetőségekkel, ahol újfajta mozgásos tapasztalatokat szereznek,
- megismerkednek a különféle mozgásos játékokkal,
- egyénileg és csoportosan ismerkednek meg gimnasztikai gyakorlatokkal, játékokat, versenyeket, mozgásformákat végeznek, különféle kézi szerekekkel, eszközökkel.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Növekszik teljesítőképességük, mozgásuk összetettebbé, ügyesebbé, megfelelő ritmusúvá válik. Mozgástapasztalataik az egyensúlyozásban és ugrásban növekednek. Cselekvőképességük gyors, mozgásban kitartóak, szeretik és igénylik a mozgást. Fejlődik tér, időbeli tájékozódó képességük. Egyéni és csoportos sorversenyeket játszanak, szabályok pontos betartásával. Megértik a vezényszavakat. Szabad, páros-, társas-, kézi szer- és pad gyakorlatokat végeznek. Megismerkednek a kartartásokkal, testhelyzetekkel, kar-, törzs-, lábmozgásokkal, járás-, futás-, támasz-, egyensúlyozó gyakorlatokkal, dobásokkal, ugrásokkal.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *legyen elsődleges célja a mozgásszegény életmód kompenzálása, az egészséges életvitel megalapozása és a család életmódjának kedvező befolyásolása,*
- *vegye figyelembe a természet erőivel /napfény, levegő, víz/ történő edzés kedvező hatásait,*
- *törekedjen, hogy jó levegőjű, tiszta környezetben, kellemes légkörben a rendszeres testmozgás a gyerekek természetes igényévé váljon, és beépüljön szokásrendszerükbe.*

5.2.5. Külső világ tevékeny megismerése

A környezet megismerése áthatja a gyermekek életét, az óvodai tevékenység egészét. A gyermeket körülvevő világ megismerése a közvetlen megismerésre, tapasztalatszerzésre épül.

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, amelyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. Megismeri a szülőföld, az ott élő emberek, a hazai táj, a helyi hagyományok és néphagyományok, szokások, a közösséghez tartozás élményét, a nemzeti, családi és tárgyi kultúra értékeit, megtanulja ezek szeretetét, védelmét.

Célja, hogy a gyerekek megismerkedjenek a természeti és társadalmi környezettel, életkorúknak megfelelő tapasztalatokat és ismereteket szerezzenek a szűkebb és tágabb környezet felfedezése során. A környezet megismerése közben pozitív érzelmi viszony kialakítása a természeti – ember – tárgyi világ értékei iránt, különös tekintettel a környezetvédelemre. Környezet adta lehetőségünk a Balaton. Kiemelt célunk, hogy felhívjuk a gyerekek figyelmét a Balaton szépségére, hasznosságára, és védelmére. Ismertessük meg a gyerekeket a rá jellemző növény és állatvilággal.

Feladataink:

- építsünk a gyermekek érdeklődésére, aktivitására,
- jutassuk tapasztalatokhoz őket a szűkebb és tágabb környezetről, tervszerűen szervezzünk megfigyelő sétákat,
- a fenntartható fejlődés érdekében helyezzünk hangsúlyt a környezettudatos magatartás alapozására, alakítására, az ökológiai gondolkodás fejlesztésére,
- élményekkel teli tevékenységekkel ösztönözzük és erősítsük a gyermekekben a pozitív érzelmi kötődést a természethez,
- teremtsük meg a „Madárbarát Óvoda” alprogram és „Zöld Óvoda” cím feltételeit,
- láttassuk meg a környezet csodáit, szépségét, harmóniáját,
- tanítsuk meg személyes példánkon keresztül a természet védelmét, óvását, ismertessük meg a környezetvédelem alapjait: a föld, a levegő, a víz, a növény- és állatvilág, a talajvédelem meghatározó szerepét,
- alapozzuk meg a környezetbarát szokásokat: takarékoskodás a vízzel, árammal, papírral, ill. hulladékkezelés, szelektálás,
- biztosítsuk séták, kirándulások alkalmával a környezetben való megfigyelést, tapasztalatszerzést,
- szabály és társasjátékok alkalmazásával erősítsük meg a gyermekekben a Balaton ismeretének és védelmének fontosságát,
- ismertessük meg a gyerekekkel a közlekedési eszközöket, gyakoroltassuk a helyes közlekedés szabályait,
- teremtsünk lehetőséget a környezetben lévő kultúra értékeinek szeretetére, védelmére,
- ismertessük meg a gyerekekkel a helyi hagyományokat, néphagyományokat, szokásokat,
- adjunk alkalmat a gyerekeknek a felnőttek munkájának megismerésére, tiszteletére.

Tevékenységek:

A gyermekek:

- megismerkednek a szűkebb, tágabb környezetükkel,
- séták során megfigyelik a természet változásait, megfigyelik az évszakok jellemzőit, megismerkednek a színekkel,
- tapasztalatokat szereznek az időjárás és öltözködés összefüggéseiről,
- kísérleteznek, megismerik a természetes anyagok tulajdonságait,
- többféleképpen megismerkednek az állatokkal és kicsinyeikkel, különös tekintettel a madarakra,
- gyakorolják a gyalogos közlekedést,
- megfigyelik az utcán közlekedő járműveket,
- megismerkednek testükkel, megnevezik testrészeit, érzékszerveiket, azok funkcióját,
- megismerkednek régmúlt idők munkaeszközeivel,
- felfedezik az élő /Balaton élővilága/ és élettelen /épített/ környezet szépségeit, értékeit.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Ismerik családjuk és tagjainak nevét, lakcímét, foglalkozását. Tudják saját születési helyüket, idejüket. Az emberi test felépítésével, funkcióival tisztában vannak. Higiéniai igényük kielégítő. Különbséget tudnak tenni évszakok, napok, napszakok között, azok szépségében gyönyörködni tudnak. Környezetük gyakori színeit megnevezik, világos, sötét árnyalatait felismerik, elkülönítik. Lakóhelyük környékén lévő intézményeket, üzleteket, művészi alkotásokat ismerik. Környezetükhöz való viszonyuk pozitív, annak értékeit őrzik. Saját szintjükön ismerkednek a környezetvédelemmel, és tudatosan igyekeznek tenni is érte. Ismerik környezetük növényeit, állatait, azok ápolását, gondozását. Gyakorlottak az alapvető közlekedési szabályok betartásában. Ismerik a közlekedési eszközöket.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *törekedjen arra, hogy meghitt kapcsolat alakuljon ki a gyermek és az óvoda környezete között,*
- *törekedjen arra, hogy a gyermekeket a természet szeretetére, védelmére, óvására nevelje,*
- *törekedjen arra, hogy a gyerekek megismerjék lakó környezetük nevezetességeit, s fokozatosan alakuljon ki a hazai táj szeretete, védelme.*

5.2.5.1. Matematikai tapasztalatszerzés

A gyermek miközben felfedezi környezetét, olyan tapasztalatok birtokába jut, melyek a környezetben való, életkorának megfelelő biztos eligazodáshoz, tájékozódáshoz szükségesek. A környezet megismerése során matematikai tartalmú tapasztalatokra, ismeretekre tesz szert. Felismeri a mennyiségi, alaki, nagyságbeli és téri viszonyokat, alakul ítéző képessége, fejlődik tér-, sík-, és mennyiség szemlélete.

Óvodánkban a különböző tevékenységek végzésekor, folyamatos cselekedtetés során, természetes környezetben folyik a matematikai tapasztalatszerzés. Bármilyen gyakori is a játékban és egyéb tevékenységekben szerzett matematikai ismerethez jutás, a gyermekek egyéni sajátosságaiktól függően igénylik az óvodapedagógus által irányított, mélyebb és sokoldalúbb matematikai összefüggések feltárását. Azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából melyiknél tartja elegendőnek az óvónő a játékidőben szerzett tapasztalatokat, vagy irányított tevékenységet tart szükségesnek, ő dönti el.

Célja, hogy lehetőséget teremtsen a környező valóság és mennyiségi viszonyokkal kapcsolatos ismeretek bővítésére. Ezek az ismeretek segítik a szerzett tapasztalatok feldolgozását, ezzel segítve az érzelmi és értelmi fejlődést.

Feladataink:

- tegyük lehetővé a gyermekek számára a tulajdonságok, mennyiségek összehasonlítását, mérhetőségét, halmazokba történő csoportosítását, műveletek végzését,
- fejlesszük egyéni megismerő tevékenységüket, probléma meglátásukat, problémamegoldó képességüket, logikus gondolkodásukat,
- biztosítsunk optimális feltételeket a matematikai ismeretek szerzéséhez, mely épít a gyermekek természetes kíváncsiságára, érdeklődésére, élmények gyűjtésére,
- segítsük elő a gyermekek önálló véleményalkotását, döntési képességeinek fejlődését.

Tevékenységek:

A gyermekek:

- tárgyakat, személyeket, halmazokat összehasonlítanak, szétválogatnak, sorba rendeznek egy-egy kiemelt tulajdonság szerint,
- tükörrel, mint eszközzel szereznek matematikai tapasztalatokat,
- irányokat azonosítanak, megkülönböztetnek, megismerkednek névutókkal,
- felismerik az állítások igaz-hamis voltát, tévedéseiket javítani tudják,
- értik és helyesen használják a matematikai kifejezéseket,
- tudnak síkbeli és térbeli alakzatokat létrehozni, a meglévőt reprodukálni,
- képesek megadott vagy felismert szempontok alapján műveleteket végezni.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

Matematikai jellegű helyzetekről, problémákról szabadon is elmondják gondolataikat. Az állítások igazságát, hamisságát megítélik, tévedéseiket korrigálják. Tulajdonságok szerint képesek válogatásra, sorba rendezésre, kiegészítésre. Értik és helyesen használják az összehasonlítást kifejező szavakat. Mennyiségeket tudnak összehasonlítani, összemérni. Különféle elemekből ugyanannyit, többet, kevesebbet képeznek. Geometriai tulajdonságok szerint sík-és térbeli alakzatokat válogatnak szét és hoznak létre másolással. Megépítik 2-4 elemből álló alakzat tükörképét. Síkban és térben a jobbra-balra irányokat, névutókat felismerik, megkülönböztetik, s eszerint tájékozódnak.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *törekedjen arra, hogy a matematikai tevékenységek végzése, tapasztalatok szerzése természetes környezetben folyjon,*
- *törekedjen arra, hogy a perzepciós, a motoros, a verbális és a szociális tevékenységek aktív átélése együttesen nyújtson lehetőséget matematikai ismeretek és összefüggések megláttatására,*
- *vegye figyelembe azt, hogy a matematikai nevelés tartalmából hol elégedhet meg a játékidőben szerzett benyomásokkal, összefüggésekkel, illetve melyeket kell feldolgozni egyéb tevékenységek során,*
- *tartsa szem előtt a gyermek játékában és egyéb tevékenységében szerzett, belső érdeklődéséből fakadó tanulást,*
- *irányítottan tárassa fel a mélyebb és sokoldalúbb összefüggéseket.*

5.3. Munka jellegű tevékenységek

Az óvodai tevékenységek rendszerében a munka a gyermeki személyiségfejlesztés egyik fontos eszköze, ami egyben az életre való felkészítést is jelenti. Olyan tevékenységi forma, amelyben sikerélmények átélése után a gyermekek örömmel és önként vesznek részt.

Munka jellegű tevékenységeink:

- *önkiszolgáló tevékenységek: a gyermek saját személyével kapcsolatos feladatok /testápolás, étkezés, öltözködés/*
- *közösségi munkák, naposi munka: közösségért végzett tevékenységek / terítés, környezet rendjének őrzése, felelősi munkák/*

- alkalmoszerű munkák: megbízatások
- környezettudatos viselkedés megalapozását segítő munkák: szelektív szemétgyűjtés, növénygondozás, madáretetés, környezet gondozás, kerti munka,
- minden olyan munka, ami testi épségüket nem veszélyezteti.

Óvodánkban a munka játékos jellegű, konkrét célja van, többnyire külső irányítással folyik.

Célja, hogy a gyerekek számára lehetőséget biztosítson tapasztalatszerzésre, környezetük megismerésére. Járuljon hozzá értelmi képességeik fejlődéséhez, szükségleteik kielégítéséhez, alakítsa ki felelősségérzetüket, és munka iránti tiszteletüket. Segítse elő a gyermekek közötti társas kapcsolatok kialakulását.

Feladataink:

- tanítsuk meg a gyermekeket a feladatok végzésére,
- ismertessük az adott munka eszközeit, az egyes munkafajtákat és munkavégzéssel kapcsolatos fogalmakat, magatartásformákat,
- fokozatosan vezessük be az élő környezet rendszeres ápolását, biztosítsuk a gyermekek tényleges aktivitását, a munka állandóságát, folyamatosságát,
- a munka jellegének, a csoport és egyes gyermekek fejlettségének megfelelően értékeljük a munkát,
- ösztönözzük a gyermekek önértékelésének alakulását, igény szintjük növekedését,
- törekedjünk arra, hogy a munka a napi tevékenységek természetes részét alkossa,
- tisztázzuk a gyermekek számára elfogadható szinten a munka célját, és értékelését,
- heterogén csoportjainkban a nagyok érdekében differenciáljuk a feladatokat.

Tevékenységek:

A gyermekek:

- játékidőben, az élethelyzetekben, bármely tevékenységben munkát végeznek,
- kezdetben önmagukért, saját szükségleteik kielégítéséért dolgoznak az óvónő közreműködésével, majd később szívesen végeznek munkát társaikért is,
- munkavégzés közben megfigyeléseket végeznek, tapasztalatokat szereznek a természeti és társadalmi környezetről,
- megismerik a munkavégzés eszközeit, megismerkednek a munkafolyamatok részmozdulataival, azok sorrendjével.

A fejlődés jellemzői óvodáskor végére:

A gyermekek szívesen vesznek részt a csoportszoba átrendezésében, amit előtte megterveznek. Önállóan képesek a terem díszítésével kapcsolatos feladatok ellátására. Vigyáznak a terem rendjére, képesek annak helyreállítására. Felszólítás nélkül felveszik a leesett tárgyakat. A játékszerek kisebb hibáit kijavítják. Egyéni megbízásokat vállalnak. Időnként olyan alkalmi megbízásokat is ellátnak, amelyekhez otthoni előkészületekre van szükség. Folyamatosan gondozzák az élősarok növényeit, állatait, aktívan részt vesznek a szelektív hulladékgyűjtésben.

Gyűjtött terméseket, magvakat, egyéb növényeket meghatározott szempontok szerint csoportosítják, és önállóan helyezik el az élősarokban. Közreműködnek az őszi falevelek gyűjtésében, a járdák tisztán tartásában. A munka megosztása során meg tanulnak önállóan dönteni, feladataikat egymás között megosztani. A csoportok számára, magától értetődővé és természetessé válik óvodáskor végére, hogy mindenki dolgozik, amikor szükséges. Mindenki az egyéniségének, képességének megfelelő munkát végez.

Módszertani alapelvek:

Az óvónő:

- *tartsa szem előtt, hogy a gyermeki munka megszerettetésén keresztül, olyan készségek, tulajdonságok alakuljanak ki, melyek pozitívan befolyásolják a gyermek közösségi kapcsolatait, kötelesség teljesítését,*
- *törekedjék arra, hogy a gyermek őszinteségét, nyitottságát, megismerési vágyát, aktivitását, érdeklődését, tudatosan használja fel a nevelési célok megvalósítása érdekében,*
- *segítse elő a differenciált munkalehetőségek kialakítását, hogy a gyermek saját képességei szerint, koruktól függetlenül akkor végezzék el a munkával kapcsolatos teendőiket, amikor képesek rá és kedvük van hozzá,*
- *biztosítsa a munka állandóságát és folyamatosságát, a gyermek ebben való aktivitását.*

6. A PEDAGÓGIAI FOLYAMATOK ÉS TEVÉKENYSÉGEK TERVEZÉSE ÉS SZERVEZÉSE

6.1. Pedagógiai folyamatok és tevékenységek tervezése

Pedagógiai munkánkat intézményünk pedagógiai programjának megfelelően hosszabb-rövidebb időszakokra tervezzük.

Nevelési tervünket 3 havi bontásban jelenítjük meg az alábbi területeken:

- gondozással kapcsolatos szokások
- szociális-társas szokások
- anyanyelvi, értelmi fejlesztés és nevelés megvalósítása
- játék
- munka jellegű tevékenységek.

A tervezett időszak végén kerül sor a terv értékelésére.

Éves tanulási tervünket minden nevelési év szeptember 15-ig a külső világ tevékeny megismerésére alapozva készítjük el.

Az évszakok változásihoz igazodva, a csoport életkori sajátosságait figyelembe véve felsorolás jellegűen tervezzük meg a tanulás tartalmát, a tevékenységeket, a hozzájuk tartozó fejlesztendő képességeket, készségeket.

Az éves tervre alapozva évszakonként, az aktualitásnak megfelelően, komplex módon, heti bontásban készítjük el **tematikus terveinket**.

A napi tevékenységeket, foglalkozásokat a tematikus terv céljainak megfelelően, logikusan építjük fel, szem előtt tartva a cselekvésbe ágyazott tanulási folyamatot, építve a gyermekek aktivitására.

Pedagógiai terveink megvalósulásának eredményét 3 havonta rögzítjük.

A nevelési év végén beszámoló készül a pedagógiai folyamatok, tevékenységek megvalósulásának eredményeiről.

6.1.1. A gyermekdosszié vezetésének szabályai

A gyermekdosszié tartalmazza a családlátogatási tapasztalatokat, anamnézist, beszoktatási tapasztalatokat, évente két emberrajzot, iskolába lépés előtt két keretrajzot.

A gyermekek egyéni fejlődéséről, kidolgozott szempontok alapján fejlődési naplót vezetünk, mely a gyermekdosszié egy része. Minden gyermekre vezetni kell a meghatározott területek szerint. Minimum évente két alkalommal kell bejegyezni, százalékolva kiértékelni, s ha visszaesés érzékelhető, akkor többször is feljegyzést kell készíteni és tervezni kell a fejlesztendő feladatokat.

6.2. A tanulás szervezésének szabályai

A tanulás szervezési formái: **kötetlen** és **kötött** tevékenységek.

Mindkettőben érvényesül a nevelői céltudatosság és tervszerűség, a pedagógiai önállóság.

A **kötetlen** tevékenység azt jelenti, hogy óvodapedagógus a megfelelő időben megteremti a tanulás feltételei.

Tízórai előtti játékidőben a gyermekek számára a részvétel önkéntes, választási lehetőséget jelent, hogy részt vesz-e a tevékenységben, vagy tovább játszik, illetve a hét melyik napján vesz részt és a hét alatt hányszor. Tízórai után szervezett tevékenységek szervezésekor a gyermekek a közös beszélgetés után, szintén eldönthetik, hogy részt kívánnak venni a további tevékenységekben, vagy játszani szeretnének.

A **kötött**, kötelező foglalkozásokon egyszerre vesznek részt a gyerekek. A kötelező foglalkozások időtartama a tevékenységtől illetve a gyermekek aktivitásától függ, maximum 35 perc.

A 3-4 éveseknél, a heti egy mozgás tevékenységen, sőtán, kívül a kötetlenség a jellemző szervezési forma.

A 5-6-7 éves gyermekek számára valamennyi tevékenységből kötetlen és kötött tevékenység is szervezhető. Az óvodapedagógusok a csoport aktuális fejlettsége, a tevékenység tartalma és a pillanatnyi helyzet alapján döntenek el, hogy az adott napon melyik tevékenységi ágból szerveznek kötetlen illetve kötött tevékenységeket az éves tematikus terv alapján.

6.2.1. Módszerek, eszközök, munkaformák

Az óvodapedagógusok a tanulás irányítása során az egyéni tulajdonságok figyelembevételével segítik a személyiség kibontakoztatását. Ehhez különböző módszereket használnak.

Módszerek:

- Lehetőségekhez mérten természetes környezetben történő **szemléltetés, bemutatás, irányított megfigyelés, cselekedtetés, beszélgetés, magyarázat, gyakorlás, ismétlés, ellenőrzés, értékelés, hibajavítás, dicséret.**
- **Kooperatív technikák alkalmazása.**
- **Differenciálás** minden szervezett és spontán tanulásban.

A módszerek nem önállóan jelennek meg, a tanulási folyamatban összekapcsolódnak, egymást erősítve, a gyermek fejlettségének megfelelően.

Eszközök:

Az eszközök motiváló hatással vannak a gyermekekre, segítik az érdeklődés felkeltését, megtartását. Fontosnak tartjuk, hogy ne csak az ismeretek, tapasztalatok megszerzését, alkalmazását szolgálják, hanem fejlesszék a gyerekek esztétikai érzékét is.

Munkaformák:

A tanulási tevékenységben a **mikrocsoportos, egyéni** munkaforma szolgálja legjobban a gyermekek egyéni fejlődését.

A **frontális munkaformának** közösségformáló ereje van, lehetőséget ad vélemények egyeztetésére, figyelmes meghallgatásra.

Csoportos- és páros munkaforma esetén a gyermekek együttműködési képessége, empátiás-, tolerancia képessége fejlődik.

A tanulás tervezésekor a mikro csoportos és egyéni munkaformát alkalmazzuk rendszeresen, de a környező világ megismerésekor nem ritka a frontális munkaforma sem.

A tanulási folyamat során mindig alapelv:

- a differenciált értékelés, mely a gyermek képességeinek figyelembevételével történik,
- a pozitív megerősítés,
- a hátrányok csökkentésére törekvés.

7. ÓVODAI ÉLETÜNK MEGSZERVEZÉSE

7.1. Személyi feltételek

A Napraforgó Óvoda és Bölcsőde óvodai nevelőtestülete 7 főből áll. Mindannyian felsőfokú végzettséggel rendelkeznek.

Új óvodapedagógus munkába állása esetén fontos, hogy ismerje meg a helyi óvodai programot és azonosuljon az abban megfogalmazott nevelési célokkal.

Nevelőtestületünk minden tagja segítse az új nevelőtestületi tag beilleszkedését az óvoda életébe, gyakornok esetében fontos, hogy munkáját a gyakornoki szabályzatnak megfelelően végezze.

Nevelési programunk céljainak megvalósításához óvodapedagógusaink legyenek:

- empátikusak, elfogadók,
- magatartásuk, viselkedésük mintaértékű legyen,
- kiegyensúlyozottak,
- személyiségük legyen pozitív kisugárzású,
- rendelkezzenek jó kapcsolatteremtő képességgel, és munkájukkal kapcsolatos visszajelzéseket használják fel a szakmai fejlődése érdekében,
- tartsák tiszteletben a gyermek személyiség jogait,
- legyenek képesek önálló problémamegoldásra, reális önismerettel rendelkezzenek,
- a csoportjukban felmerülő konfliktusokat, azok okait, ismerjék fel, értelmezzék helyesen, kezeljék hatékonyan. Konfliktushelyzetben a gyermekeket a konfliktusok kompromisszumos megoldására ösztönözzék,
- a gyerekek érdekében önállóan, tudatosan és kezdeményezően működjenek együtt a kollégákkal,- a különböző pedagógiai és tanulásszervezési eljárások megvalósításában-, a szülőkkel, a szakmai partnerekkel, szervezetekkel,
- fogalomhasználatuk legyen pontos, a 3-7 éves korosztály fejlettségéhez igazodó, példaértékű
- legyenek kreatívak,
- legyen igényük önképzésre, innovációra,
- ismerjék és használják a modern információfeldolgozási és infokommunikációs eszközöket a nevelési folyamatban,
- követendő mintát mutassanak a digitális eszközök alkalmazására, gyermekeknek és szülőknek egyaránt.

A nevelőtestület tagjai szakmai továbbképzéseken vesznek részt.

Óvodán belül is hospitálunk, igyekszünk egymás munkájába betekintést nyerni, a tapasztalatokat, jó ötleteket hasznosítjuk. Ez nagymértékben hozzájárul az óvónők önképzéséhez.

Az 5 évre szóló továbbképzések tervezésénél szem előtt tartjuk pedagógiai programunk sajátosságait. Ennek figyelembevételével válogatunk a felkínált lehetőségekből.

A továbbképzésekre vonatkozó 5 évre szóló terv a mellékletben található.

Óvodánk pedagógiai munkáját csoportonként 1-1-1 fő szakképzett óvodai dajka és intézményi szinten 1 pedagógiai asszisztens segíti. Hosszú évek során szerzett tapasztalataikkal járulnak hozzá pedagógiai munkánk sikeréhez.

Dajkáink, és a pedagógiai asszisztens az alábbi személyiségjegyekkel rendelkezzenek:

- szakképzettek
- legyenek gyerek szeretők, jelentsenek modellt,
- empátikusak, elfogadók,
- rend és tisztaság szeretők,
- tudjanak együttműködni az óvónőkkel,
- tartsák tiszteletben a gyermekek, a családok és a szülők jogait.

Óvodánk pedagógiai munkáját segíti logopédus és fejlesztőpedagógus.

Logopédusunk munkájának célja a 3-7 éves gyermekek beszédének, beszédértésének fejlesztése, az alakilag és tartalmilag is megfelelő beszéd kialakítása. Az évente elvégzett logopédiai szűrés eredményeként részesülnek fejlesztésben az arra rászoruló gyermekek.

Fejlesztő pedagógusunk munkájának célja az óvodai életbe nehezen beilleszkedő, az átlagtól eltérő képességgel rendelkező gyerekek fejlesztése.

7.2. Tárgyi feltételek

Pedagógiai Programunk megvalósításához tárgyi feltételeink, óvodai eszköz állományunk jónak mondható.

Óvodánk alapszükségleteit önkormányzatunk, mint fenntartó biztosítja.

Az évente adódó pályázati lehetőségeket kihasználjuk.

A gyermekek által használt tárgyakat, felszereléseket számukra hozzáférhető módon és biztonságosan helyezük el. Igyekszünk megfelelő munkakörnyezetet biztosítani az óvodai munkatársak számára.

Pedagógiai programunk végrehajtásához szükséges eszközök és felszerelések jegyzéke a mellékletben található.

7.3. Óvodai életünk megszervezésének elvei, folyamata

Községünk adottságait és nevelési tapasztalatainkat figyelembe véve alakítottuk ki egyes csoportjainkat. Ezért új gyermekek felvétele esetén lehetőségünk van a szülők kérését figyelembe venni, hogy melyik csoportba kerüljön gyermeke.

Indokaik általában:

- ismerős,
- testvér,
- vagy óvónő személye.

A csoportok szervezésekor figyelembe vesszük a hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek számát, illetve figyelünk a nemek és életkorok szerinti optimális arányra is.

A fent leírtakat megváltoztathatja a csoportlétszám alakulása.

7.3.1.Napirend és heti rend

Napirendünk és heti rendünk kialakításakor figyelembe vesszük az életkornak megfelelő életritmus kialakítását, mely alapfeltétele az egészséges testi és szellemi fejlődésnek. Ennek nyomon követését az óvodapedagógusok által vezetett dokumentumok tartalmazzák /gyermekdossziék/.

A gyermekek óvodába eltöltött idejét óvodapedagógusok irányításával, élettani szükségleteik figyelembevételével tervezzük meg, párhuzamosan végezhető, differenciált tevékenységek szervezésével.

Óvodai életünk megszervezésében kiemelt szerepe van a gondozásnak, mely során az óvodapedagógus – dajka - gyermek kapcsolatai épülnek, fejlődik a gyerekek önállósága.

Törekszünk oldott, kellemes légkör megteremtésére, amelyben a gyermekek a végzett tevékenységet nem érzik fárasztónak, ugyanakkor a rendszeresség és az ismétlődések érzelmi biztonságot jelentenek számukra.

Napirendünket a stabilitás és rugalmasság jellemzi, szem előtt tartva a játék kitüntetett szerepét. A stabil pontokat az azonos időpontokban visszatérő tevékenységek jelentik /étkezések időpontja, szabad levegőn tartózkodás /. A rugalmasság vonatkozik különböző tevékenységek végzésére, egyéb programokra, kirándulásokra.

Az évszakokhoz igazodó napirendben az időkeretek rugalmasan alakíthatók / szabad levegőn tartózkodás /.

Óvodánk nyári életének megszervezésekor figyelembe kell vennünk óvodánk személyi feltételeit, ezért csökkentett létszámmal 1 csoportot működtetünk.

Nyári időszakban csak nagyon indokolt esetben veszünk fel új gyereket, az egész nevelőtestület egyetértésével.

Napirendünk

Tevékenység		A tevékenységek megnevezése
kezdet	vége	
6.30	7.30	Gyülekezés, játék, összevont csoportban
7.30	8.45	Szabad játéktevékenység, irányított játéktevékenység, Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka,
8.45	9.00	mindennapos mozgás, tisztálkodás, terítés
9.00	9.30	Tízóraizás, tisztálkodás
9.30	11.30	Beszélgető kör, Játék, differenciált tevékenységek (külső világ tevékeny megismerése, matematikai tapasztalatszerzés, ének, énekes játék, verselés, mesélés) játék a szabadban, séta, kirándulás
11.30	11.45	tisztálkodás, terítés, készülődés az ebédhez
11.45	12.15	Ebéd
12.15	12.30	Tisztálkodás, fogmosás, készülődés a pihenéshez
12.30	14.45	Pihenés
14.45	15.00	Fésülködés, tisztálkodás, készülődés az uzsonnához
15.00	15.30	Uzsonna, tisztálkodás
15.30	16.00	Játék saját csoportban, hazaindulásig
16.00	16.30	Játék összevont csoportban, vagy a szabadban hazaindulásig

A heti rendben a napirendhez hasonlóan vannak stabil, a rendszerességet, a szokásokat alapozó tevékenységek, ugyanakkor lehetőség van az óvodapedagógus döntése alapján rugalmasságra.

A tevékenységekben megvalósuló tanulás kereteit vegyes csoportjainkban:

Heti rend		
	Kötetlen	Kötött
Kiscsoportos korúak	<p>Verselés, mesélés</p> <p>Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka</p> <p>Ének-zene, énekes játék</p> <p>Külső világ tevékeny megismerése</p>	<p>Mindennapos mozgás, szervezett mozgás heti egyszer</p>
Középső és nagycsoportos korúak	<p>Verselés, mesélés</p> <p>Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka</p> <p>Ének- zene, énekes játék</p> <p>Külső világ tevékeny megismerése</p>	<p>Mindennapos mozgás, szervezett mozgás heti egyszer</p> <p>Matematikai tapasztalatszerzés,</p> <p>Verselés, mesélés</p> <p>Rajzolás, festés, mintázás, kézimunka</p> <p>Ének- zene, énekes játék</p> <p>Külső világ tevékeny megismerése</p>

8. GYERMEKVÉDELEMEL ÖSSZEFÜGGŐ PEDAGÓGIAI TEVÉKENYSÉGEK

Az óvoda, mint a személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások egyik intézménye, gyermekvédelmi rendszerhez kapcsolódó feladatot lát el, különös tekintettel a hátrányos helyzetű és halmozottan hátrányos helyzetű gyerekekre.

Az óvodánkban folyó gyermekvédelmi munka célja:

- a gyermekek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének biztosítása,
- a gyermekek családban történő nevelésének elősegítése,
- a gyermekek veszélyeztetésének megelőzése és megszüntetése,
- szociálisan hátrányos helyzetű gyermekek differenciált fejlesztése, fejlődésének elősegítése.

Az óvodás gyermek családi helyzetének évenkénti felméréséhez szükséges szempontok:

- az óvodások száma összesen,
- ebből a veszélyeztetettek száma
- kiemelt figyelmet igénylő gyermekek (HH ill. HHH) száma
- három vagy több gyermekes családban élők száma.

A gyermekek veszélyeztetettségének okait vizsgáló szempontok:

- családi környezet
- családon kívüli környezet.

8.1. Intézményvezető gyermekvédelmi feladatai:

- felelős a gyermek és ifjúságvédelem rendszerének működéséért,
- gondoskodik a gyermek és ifjúságvédelmi felelős munkájához szükséges feltételekről,
- az intézményben jól látható helyen tegye közzé a gyermekvédelmi feladatokat ellátó személy nevét, gyermekjóléti szolgálat címét, telefonszámát,
- tartson kapcsolatot a nevelési tanácsadóval, családokkal foglalkozó szakemberekkel,
- szükség esetén vegye fel a kapcsolatot a Balatonalmádi Szociális Alapszolgálati Központtal,
- biztonságos feltételeket teremtsen a gyermekbalesetek megelőzése érdekében,
- segítse és szorgalmazzza a veszélyeztetettség, a hátrányos és a halmozottan hátrányos helyzet kritériumainak intézményi szintű megállapítását.

8.2. A gyermekvédelmi felelős feladatai:

- segítse az intézményvezető irányító tevékenységét,
- kísérje figyelemmel, a gyermekvédelemmel kapcsolatos jogszabályok változását, a helyi önkormányzat kapcsolódó rendeleteit,
- hangolja össze a pedagógusok ez irányú tevékenységét,
- vezessen nyilvántartást a gyerekekről, jegyezze fel intézkedéseit, vegyen részt a családlátogatásokon,
- hangolja össze a gyermekvédelmi tevékenységet az óvónők között,
- működjön közre a pedagógiai program gyermekvédelmi fejezetének átdolgozásában,
- adjon tájékoztatót a szülőknek,
- vegyen részt az óvoda egy nevelési évre szóló gyermekvédelmi tervének elkészítésében,
- tegyen javaslatot segélyre, de előtte, végezzen környezettanulmányt,
- tartson kapcsolatot a helyi gyermekvédelmi szervekkel, személyekkel.

8.3. A csoportokban dolgozó óvodapedagógusok gyermekvédelmi feladatai:

- segítsék elő a veszélyeztetett, a hátrányos helyzetű és a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek kiszűrését, megfelelő ellátásban való részesítését,
- biztosítsák a gyermekeket megillető jogok érvényesülését az óvodán belül, szükség esetén tegyenek javaslatot védő-óvóintézkedésekre,
- segítsék elő az újonnan óvodába lépők befogadását, zökkenőmentes beilleszkedésüket a gyermekcsoportokba,
- ismerjék fel a gyermeki problémákat, a hátrányos, veszélyeztetett helyzet okozta tüneteket, és szükség esetén kérjék szakember segítségét,
- készítsenek tervet az indulási hátrányok kompenzálására – biztosítva ezzel az esélyegyenlőségeket,
- valósítsák meg a felzárkóztatást és tehetséggondozást a napi nevelőmunkában,
- segítsék a szülőket gyermekük viselkedésének értelmezésében,
- működjenek közre az óvodán belüli szolgáltatások megszervezésében, melyek a gyermeki fejlesztést szolgálják,
- szükség esetén tegyenek javaslatot a szülőnek gyermeke integrált nevelésben való részvételéhez szakember igénybevételére,
- vezessenek a gyermeki fejlődésről dokumentumot,
- a családok anyagi helyzetének megfelelően javasolják és segítsék elő a különböző támogatásokhoz való hozzájutást,
- segítsék a szülőkkel való együttműködő kapcsolat kialakítását,
- biztosítsák a gyermekekkel kapcsolatos adatok védelmét /megfelelő nyilvántartás, titoktartás /,
- kísérjék figyelemmel a 3 éves kortól kötelező óvodába járás, illetve a halmozottan hátrányos helyzetű gyermekek óvodáztatásának megvalósulását, jelezzék a tartós hiányzást.

9. SZOCIÁLIS HÁTRÁNYOK ENYHÍTÉSÉT SEGÍTŐ TEVÉKENYSÉGEK

Szociálisan hátrányos helyzetű gyermek:

- alapvető szükségleteinek kielégítése korlátozott.
- családja szűkebb társadalmi környezet, az átlagoshoz képest negatív eltérést mutat.
- normálisan fejlett, fiziológiailag nem sérült.

Szociálisan hátrányos helyzet kialakulásához vezető tényezők:

- a családi mikrokörnyezet (lakáskörülmények, jövedelmi viszonyok, kulturális helyzet, nevelési hagyományok)
- a családi házon kívüli környezet (utca, lakókörnyezet, társas kapcsolatok)
- az óvodai környezet (helytelen nevelő magatartás, rossz pedagógus-gyermek kapcsolat, peremhelyzet a közösségben)

Cél: a szociális hátrányok enyhítését segítő tevékenységekkel a hátrányok kompenzálása, esélyegyenlőség előmozdítása.

Feladataink:

- biztosítsunk érzelmi támaszt nyújtó és a gyermek iránti megbecsülést sugárzó, kiegyensúlyozott óvodai légkört, szeretetteljes óvónői magatartás, fokozott törődés alkalmazásával,
- ismerjük meg a gyermekek életkörülményeit, folyamatosan kövessük figyelemmel a szociális viszonyait,
- állapítsuk meg, hogy a képességek kibontakozását mi akadályozza, ennek megfelelően differenciáljunk,
- a szülőkkel közösen olyan lehetőségek keresése, amelyek segítik a nem megfelelő anyagi körülmények közötti gyermekek esélyegyenlőségének biztosítását,
- gyermekvédelmi fogadó óra biztosításával teremtünk lehetőséget a szülők számára problémáik feltárására, megoldáskeresésre, segítségnyújtásra,
- az óvodavezető tájékoztassa a szülőket, hogy milyen szociális juttatásokért fordulhatnak a helyi önkormányzathoz,
- a gyermekjóléti szolgálat képviselőjével tartunk folyamatos kapcsolatot, valósítuk meg a folyamatos együttműködést.

Szociális hátrányok enyhítését az alábbi tevékenység formák szolgálják:

- az egyéni képességekhez igazodó csoportfoglalkozások szervezése,
- mentálhigiénés programok szervezése,
- felvilágosító munka a szociális juttatások lehetőségeiről szülői értekezleteken,
- motiválás arra, hogy a gyermekek folyamatosan járjanak óvodába,
- szoros kapcsolat a polgármesteri hivatallal és a gyermekjóléti szolgálattal annak érdekében, hogy a szociális hátrányt szenvedő gyermek, minél hamarabb segítségben részesülhessen,
- a nevelők és a gyermekek személyes jó kapcsolatának kialakítása, mely az őszinteségen alapul,
- a szülők, családok, nevelési és életvezetési gondjainak segítése.

Veszélyeztetett gyermek:

- testi, lelki, értelmi, erkölcsi fejlődését s szülő vagy gondozó környezet nem biztosítja.
- hátrányos helyzet súlyosabb esete.

A hátrányos, halmozottan hátrányos helyzet szempontjából meghatározó tényezők:

- a szülő, a családba fogadó gyám, iskolai végzettsége legfeljebb alapfokú;
- a szülő vagy gyám alacsony foglalkoztatottsága;
- elégtelen lakáskörülmények;
- a nevelésbevételek.

10. A KIEMELT FIGYELMET IGÉNYLŐ GYERMEKEK EGYÉNI FEJLESZTÉSE, FEJLŐDÉSÉNEK SEGÍTÉSE

Minden gyermek más és más, ezért a személyiségfejlesztés alapja a differenciálás. Ehhez először szükséges a gyermek megismerése, majd a folyamatos fejlődés nyomon követése. Ez alapján végzi a pedagógus a fejlesztő munkáját, mely az ágazati jogszabályokban meghatározott speciális felkészültséggel rendelkező szakember által nyújtott fejlesztéssel egészül ki.

10.1. A különleges bánásmódot igénylő gyermekek nevelése - oktatása

10.1.1. A beilleszkedési, tanulási, magatartási nehézséggel küzdő gyermekek nevelése

A beilleszkedési zavar az elfogadott társadalmi normáktól való eltérő viselkedés.

Cél: időben felismerni és kiszűrni a beilleszkedési, magatartási problémákkal küzdő gyermeket. Ez a tevékenység csak akkor eredményes, ha ismerjük a magatartási zavarok megnyilvánulásának leggyakoribb formáit.

Fel kell figyelniük:

- az agresszív megnyilvánulásokra,
- a közönyre és passzivitásra,
- az érzelem-szegény, apatikus magatartásra,
- a túlzott félelemre és szorongásra,
- a kifejezett féltékenységre, irigységre,
- a beszédzavarra.

Feladataink:

- ismerjük fel a gyerekek tanulási, magatartási problémáit, szükség esetén megfelelő szakmai segítséget kínálunk számukra,
- ismerjük meg a különleges bánásmódot igénylő gyermek fejlettségi szintjét, rögzítjük a gyermekdossziében a tapasztalatokat, erre alapozva készítjük el az egyéni fejlesztési tervet.
- a problémák, a nem elfogadható viselkedés számbavétele után tárjuk fel a viselkedészavar pszichológiai, szociális, esetleg biológiai okait,
- helyzetfelmérés után irányítjuk megfelelő szakemberhez a gyermeket, szüleit,
- működünk együtt folyamatosan az egészségügy, a pedagógiai szakszolgálat szakembereivel.

A beilleszkedési, magatartási zavarok megoldását az alábbi pedagógiai tevékenységekkel kívánjuk elérni:

- békéltető, konfliktusmegoldó stratégia alkalmazásával,
- személyes szeretetteljes bánásmód kialakításával,
- teljesíthető, reális követelmények támasztásával,
- a pozitív énkép kialakulásának támogatásával,
- a szülőkkel való rendszeres kapcsolattartással,
- a csoport segítő erejének mozgósításával,
- a gyermekvédelmi felelőssel való együttműködéssel,
- szükség esetén pszichológus, illetve más külső szakember segítségének igénybevételel.

Tevékenységek:

- egyénre szabott, differenciált foglalkozások,
- fejlesztő értékelés alkalmazása,
- a pedagógiai munkát segítő szakemberekkel való együttműködés,
- mozgás- és játékterápiák,
- családterápia,
- kreatív tevékenységek,
- kommunikáció fejlesztése.

10.2. A kiemelten tehetséges gyermekek nevelése

A tehetséggondozás feladatainak megvalósítása óvodánkban differenciálással és egyéni tehetséggondozással történik.

Cél: olyan támogató és szakszerű környezet megteremtése, amelyben a tehetséges gyermekek minél korábbi életkorban felfedezhetők és kiemelkedő képességeik továbbfejlesztése biztosítottá válik.

Feladataink:

- alakítsunk ki elfogadó, szeretetteljes óvodai légkört,
- az óvodába lépés pillanatától kezdve kísérjük figyelemmel a gyermekek tehetségre utaló általános és speciális személyiség jegyeit,
- a differenciálás eszközzel segítjük a tehetség fejlesztését,
- az óvodai élet során folyamatosan biztosítjuk a tehetséges gyermekek sokoldalú fejlődéséhez szükséges feltételeket.

Tevékenységek:

- differenciált foglalkozások szervezése
- közművelődési intézmények által biztosított lehetőségek kihasználása,
- óvodák számára kiírt pályázatokon való részvétel.

11. GYERMEKEK ESÉLYEGYENLŐSÉGÉT SZOLGÁLÓ INTÉZKEDÉSEK

Óvodánkban az esélyegyenlőség biztosításának részletes szabályait az alsóörsi Napraforgó Óvoda és Bölcsőde Esélyegyenlőségi terve tartalmazza. Felülvizsgálatára 4 évenként kerül sor. Az esélyegyenlőségi tervhez való hozzáférést az intézmény, a pedagógiai programhoz hasonló módon, teszi lehetővé.

12.ÓVODÁNK KAPCSOLATRENDSZERE

Óvodánk külső kapcsolatait környezetünk adottságai, a kialakított hagyományok, a partneri kör igényei határozzák meg. Óvodánk kapcsolatban van különböző csoportokkal, szervezetekkel, intézményekkel. Ezen kapcsolatok intenzitása, gyakorisága eltérő.

12.1. Óvoda – család kapcsolata

A legszorosabb kapcsolatunk az óvodába járó gyermekek családjával van.

Az óvodai nevelés a családi nevelésre épül, azt kiegészítve szolgálja a gyermek fejlődését. Ennek alapvető feltétele a családdal való együttműködés. Az együttműködés formái változatosak, a személyes kapcsolattól a különböző rendezvényekig magukba foglalják azokat a lehetőségeket, amelyeket az óvoda vagy a szülő teremt meg.

Célja: hogy az óvoda a családi neveléssel együtt szolgálja a gyermekek fejlődését.
Az együttműködés alapja a kölcsönös bizalom, és segítségnyújtás.

Feladataink:

- az óvónők, és szülők egyenrangú nevelőtársi viszonya kölcsönös alkalmazkodásban nyilvánuljon meg,
- az óvoda dolgozói előítélet mentesek legyenek a család iránt,
- az óvónő a szoros együttműködés során érvényesítse az intervenciós gyakorlatot, azaz a segítségnyújtás családhoz illesztett megoldásait,
- az óvodapedagógus bizalmat ébresztő, megértő magatartást tanúsítson, esetenként segítse tanácsaival a megfelelő fejlesztés lehetőségeit,
- tartsa tiszteletben az óvoda és a család világnézetét, a dolgozók emberi magatartásukban, szakmai felkészültségükben, példamutatóak legyenek.

A kapcsolattartás formái:

- Családlátogatás
- Beszoktatás
- Napi kapcsolattartás, betekintés a csoport életébe
- Szülői értekezlet
- Közös programok, ünnepek, rendezvények
- Kirándulások
- Teadélután.

Családlátogatás

Az óvodapedagógusok betekintést nyerhetnek a gyermek közvetlen környezetébe. Lehetőség nyílik a gyermek otthoni viselkedésének megfigyelésére, a családban kialakult szokások megismerésére.

Beszoktatás

A gyermek a szülővel együtt ismerkedjen meg az óvodában kialakult szokásokkal, s ezeket otthonában is alkalmazza.

Napi kapcsolattartás, betekintés a csoport életébe

Lehetőséget biztosít a gyermekkel kapcsolatos információcserére, ha szükséges módot adunk a szülőnek egy előre egyeztetett időpontban a problémák megbeszélésére.

Óvodánkba a szülők bármikor betekintést nyerhetnek a csoport életébe, megfigyelhetik gyermekeik közösségbe való viselkedését, játékát, tevékenységét.

Szülői értekezlet

A nevelési év során három előre tervezett szülői értekezletet tartunk, melyen tájékoztatjuk a szülőket óvodai nevelésünk aktuális feladatairól, eredményeiről, az óvoda életét érintő időpontokról, határidőkről / ünnepeink, nyári szünet /.

Közös programok, ünnepek, rendezvények

Célja, az évek során kialakult szokások őrzése – hagyományápolás.

- Ünnepkörökhöz kapcsolódó barkácsoló délutánok – szülőkkel
- Adventi gyertyagyújtás – Fenntartó, szülők részvételével
- Karácsonyi ünnepély - Fenntartó részvételével
- Farsang - Szülők részvételével
- Anyák napja - Édesanyák, nagymamák részvételével
- Májusfa állítás – kitáncolás- Szülők
- Évzáró - Fenntartó és szülők részvételével
- Ballagás - Fenntartó és szülők részvételével

A tájékoztatás rendje és formái és a keletkezett dokumentumok:

Óvodánkat érintő információkról tájékoztatást kapnak a szülők szülői értekezleteken. Az értesítéseket megjelenítjük faliújságunkon, kapcsolattartásra felhasználunk infokommunikációs eszközöket is/ honlap, e-mail/.

A szülői értekezletekről jegyzőkönyvek készülnek, melyeknek mellékleteként a jelenléti íveken a szülők aláírásukkal igazolják jelenlétüket.

12.2. Óvodánk és a bölcsőde kapcsolata

2017. év szeptemberétől többcélú intézményként működik óvodánk, így épületen belül legszorosabb kapcsolatunk a bölcsődével van. A bölcsődei neveléssel összhangban szervezzük mindennapi tevékenységeinket, igazodva egymás napirendjéhez. A szoros kapcsolat lehetővé teszi egymás munkájának megismerését, segítve a gyerekek óvodai befogadását. Az óvodai nevelőtestület és a kisgyermeknevelők kölcsönösen segítik egymás munkáját. A gyermekek életkori sajátosságainak figyelembe vételével lehetőség nyílik közös programok szervezésére, elősegítve ezzel a bölcsőde – óvoda átmenetet.

12.3. Óvodánk és a fenntartó kapcsolata

Óvodánk 2012. augusztus 16-tól önálló jogi személyként, önállóan működő költségvetési szervként végzi munkáját.

A fenntartó képviselő-testület folyamatosan figyelemmel kíséri az óvodában folyó nevelő-oktató munkát, intézményünk gazdálkodását.

Kapcsolattartás formái:

- napi ügyintézés pénzügyi előadókkal
- képviselőtestületi üléseken való időszakos részvétel
- éves beszámoló az óvoda munkájáról.

Hagyománnyá vált, hogy önkormányzatunk vezetői meghívást kapnak óvodánkban rendezett ünnepeinkre, rendezvényeinkre. Óvodásaink családtagjaikkal együtt látogatják a község és társközségünk által szervezett programokat, műsort adnak (májusfaállítás, adventi gyertyagyújtás), vagy tevékenyen részt vesznek azokon.

12.4. Óvodánk és az iskola kapcsolata

Az óvodából az iskolába való átmenet megkívánja a két intézmény nevelő munkájának összehangolását, együttműködését.

Kapcsolattartás elvei és feladatai:

- az óvodapedagógusok a családok és a gyerekek egyéni helyzetét, jellemzőit figyelembe véve segítsék az iskolába lépés zavartalanságát,
- az együttműködésben érvényesüljön egymás munkájának ismerete és megbecsülése, a kölcsönös nyitottság és bizalom,

- az óvoda adjon tájékoztatást a gyerekek fejlettségéről, a differenciált bánásmód tapasztalatairól, egyéb nehézségekről,
- tegye lehetővé az óvoda, hogy a gyerekek örömmel, bizalommal, érdeklődéssel várják az iskolát és pozitív élményeik legyenek az iskolai életmóddal kapcsolatban.

A kapcsolattartás formái:

- iskolalátogatás
- az elsőosztályos tanító néni óvoda látogatása
- nyíltnapok.

Iskolalátogatás

Nagy csoportos óvodásaink a tavasz folyamán szüleikkel együtt az iskola meghívására ellátogatnak az iskolába. Lehetőségük nyílik megismerkedni az iskola épületével, betekintést nyernek az iskolai életbe, találkoznak a leendő tanító nénijükkel. Ajándékkal kedveskednek volt óvodástársaiknak.

Az első osztályos tanító néni óvoda látogatása, szülői értekezleten való részvétele

A leendő első osztályos tanító néni a tavasz folyamán ellátogat az óvodába, megismerkedik a gyerekekkel, tapasztalatokat szerez közösségbe való viselkedésükről. Tavasszal részt vesz az óvodában szervezett szülői értekezleten, tájékoztatót ad a szülőknek az iskola elvárásairól, beszerzendő taneszközökről.

Nyíltnapok

Óvodánk pedagógusai rendszeresen részt vesznek az iskola által szervezett nyíltnapokon, és betekintést nyernek az első osztályosok iskolába való beilleszkedéséről.

12.5. Óvodánk és a közművelődési intézmények kapcsolata

Lehetőségek szerint óvodánk kapcsolatba lép a környezetében működő közművelődési intézményekkel / színház, mozi, könyvtár /.

Kapcsolattartás elvei és feladatai:

- segítse elő a nevelési feladatok sokoldalú megoldását az intézmények kínálatából történő válogatással,
- az óvónő keltse fel az érdeklődést a gyermekekben,

- a gyermekeket készítse fel az esztétikai, érzelmi élményre, művészeti igényeik fokozatos kialakítására, kielégítésére,
- a gyermekek életkori sajátosságait, érdeklődését figyelembe véve látogassák a rendezvényeket, az óvónők vagy szüleik vezetésével.

A kapcsolattartás formái:

- tájékoztatás
- megbeszélések
- rendezvényen való részvétel
- látogatás.

12.6. Óvodánk egyéb kapcsolatai

Óvodánk kapcsolatot tart pedagógiai szakmai szolgáltató intézményekkel, mint Veszprém Megyei Egységes Pedagógiai Szakszolgálat, Balatonfüredi Pedagógiai Szakszolgálat, egészségügyi szakszolgálatokkal, mint védőnő, orvos; fogorvos; Balatonalmádi Szociális Alapszolgáltatási Központ, illetve a környékünkön lévő óvodákkal.

12.7. Az intézmény külhoni kapcsolatai

Lehetőségeink szerint törekszünk a Kárpát-medence magyar nyelvű intézményei közötti oktatási tér kialakítása érdekében a külhoni magyar óvodákkal szakmai kapcsolatot építeni és fenntartani.

13.ÉRVÉNYESSÉGI RENDELKEZÉSEK

A Pedagógiai Program érvényessége: határozatlan idejű.

Felülvizsgálat időpontja: 5 év

A módosítás módja: A nevelőtestület többségi indítványára a felülvizsgálat során felmerülő indokok alapján illetve jogszabályváltozás esetén.

A Napraforgó Óvoda és Bölcsőde Óvodai Pedagógiai Programját az óvoda nevelőtestülete ..... sz. határozatával elfogadta.

Alsóörs,..... ..

A Napraforgó Óvoda és Bölcsőde Óvodai Pedagógiai Programjáról véleményezési jogával élt az óvoda szülői közössége.

Alsóörs,..... ..
Szülők közösségének vezetője

A Napraforgó Óvoda és Bölcsőde Óvodai Pedagógiai Programját az intézményvezető jóváhagyta.

Alsóörs, ...
intézményvezető

1. sz. melléklet**Napraforgó Óvoda Alsóörs****Eszközjegyzéke****I. Helyiségek**

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
csoportszoba	gyermekcsoportonként 1
sportcsarnok	heti 1-1 alkalom
óvodavezetői iroda, elkülönítő	óvodánként 1
gazdasági vezetői iroda	óvodánként 1
gyermeköltöző	2 csoportnak közös
gyermekmosdó, WC	2 csoportnak közös
kiszolgáló helyiségek, felnőtt öltöző	épületenként 1
főzőkonyha	óvodánként 1
tálaló-mosogató	óvodánként 1
felnőtt mosdó	épületenként 1
felnőtt WC	épületenként 1
szárazáru raktár	óvodánként 1
földesáru-raktár	óvodánként 1
egyéb raktár	óvodánként 1

II. Helyiségek bútorzata és egyéb berendezési tárgyai

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
1. csoportszoba:	
óvodai fektető	gyermeklétszám szerint 1
gyermekszék	gyermeklétszám szerint 1
gyermekasztal	gyermek létszám figyelembe vételével
fényvédő függöny	ablakonként 1
szőnyeg	csoportszoba 1/5-ének lefedésére
játéktartó szekrény vagy polc	csoportszobánként 2
fektető tároló	fektetők számára 1
élősarok állvány	gyermekcsoportonként 1
hőmérő	gyermekcsoportonként 1
óvodapedagógusi asztal	gyermekcsoportonként 1

felnőtt szék	gyermekcsoportonként 2
eszköz előkészítő asztal	gyermekcsoportonként 1
textiltároló szekrény	gyermekcsoportonként 1
edény- és evőeszköz tároló szekrény	gyermekcsoportonként 1
szeméttartó	gyermekcsoportonként 2
2. logopédiai foglalkoztató	
tükör	1
asztal	1
szék	2
szőnyeg	1
3. játszóudvar	
kerti asztal	gyermekcsoportonként 1
kerti pad	gyermekcsoportonként 2
babaház	gyermekcsoportonként 1
udvari homokozó	gyermekcsoportonként 1
takaró háló	homokozónként 1
4. óvodavezetői iroda	
Íróasztal és szék	1-1
könyvszekrény	1
iratszekrény	1
5. gazdasági vezetői iroda	
asztal	felnőtt létszám figyelembevételével
szék	felnőtt létszám figyelembevételével
iratszekrény	2
lemezszekrény	1
írógépasztal és szék	1-1
számítógépasztal és szék	1-1
írógép	1
telefon	1
fax	1
számítógép, nyomtató	1
6. gyermeköltöző	
öltözőszekrény paddal	gyermeklétszám figyelembevételével

7. gyermekmosdó, WC	
törölköző tartó	gyermeklétszám figyelembevételével
falitükör	mosdókagylónként
hőmérő	helyiségenként
rekeszes fali polc	gyermeklétszám figyelembevételével
Folyékonyszappan adagoló	6
WC papírtartó	6

III. Tisztálkodási és egyéb felszerelések

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
egyéni tisztálkodó szerek	felőtt és gyermeklétszám szerint 1
abrosz	asztalonként 3
takaró	gyermeklétszám szerint 1

IV. A felnőttek munkavégzéséhez szüksége eszközök

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
szennyes ruha-tároló	óvodánként 1
mosott ruha-tároló	óvodánként 1
mosógép	óvodánként 1
vasaló	óvodánként 1
vasalóállvány	óvodánként 1
szárítóállvány	óvodánként 1
takarítóeszközök	óvodánként 1-1
kerti munkaeszközök	óvodánként 1-1
szerszámok	óvodánként 1
hűtőgép	óvodánként 1
porszívó	óvodánként 1

V. A nevelőmunkát segítő játékok és egyéb eszközök

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
1. Játékok, játékeszközök	
különböző játékformák (mozgásos játékok, szerepjátékok, építő-konstruáló játékok, szabályjátékok, dramatizálás és bábozás, barkácsolás) eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben
mozgáskultúrát, mozgásfejlődést segítő, mozgás igényt kielégítő eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám fejelembével
ének, zene, énekes játékok eszközei	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám fejelembével
az anyanyelv fejlesztésének, a kommunikációs képességek fejlesztésének eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben
értelmi képességeket (érzékelés, észlelés, emlékezet, figyelem, képzelet, gondolkodás) és a kreativitást fejlesztő anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben
ábrázoló tevékenységet fejlesztő (rajzolás, festés, mintázás, építés, képalakítás, kézimunka) anyagok, eszközök	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám fejelemben vételével
a természeti-emberi-tárgyi környezet megismerését elősegítő eszközök, anyagok	gyermekcsoportonként a gyermeklétszám fejelembével
munka jellegű tevékenységek eszközei	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben

2. A nevelőmunkát segítő egyéb eszközök	
videó	óvodánként 1
televízió	óvodánként 1
magnetofon	óvodánként 1
hangszer gyermekeknek	gyermekcsoportonként a gyermekek 30%-ának megfelelő mennyiségben
hangszer pedagógusoknak	óvodánként 1

VI. Egészség-és munkavédelmi eszközök

Eszközök, felszerelések	Mennyiségi mutató
ételminta-vétel készlet	óvodánként 1
mentőláda	óvodánként 1
gyógyszerszekrény	óvodánként 1
munkaruha	az óvoda munkavédelmi szabályzata szerint
védőruha	az óvoda munkavédelmi szabályzata szerint
tűzoltó készülék	az érvényes tűzvédelmi szabályok szerint

3. sz. melléklet

Szokás és szabályrendszer

Idő	Gyermekeknél kialakítandó	Óvodapedagógusok és dajkák feladatai	
6.30-7.30	Az összevont csoportban gyülekeznek, játszanak a gyerekek. A gyerekeket a szülők öltöztetik át. A hazamenős ruhák a felső polcra, amit napközben felvesznek, a zsákba kerülnek. A kinti cipőt a szekrény alsó polcára teszik.	Játéklehetőségek biztosítása.	Csoportszoba takarítása, portörlés, viráglocsolás, szalvétahajtogatás.
7.30-8.45	Saját óvónőjük megérkezésekor helyre teszik a játékokat. Elköszönnek az óvó nénitől és a gyerekektől. Saját csoportjukban játékidő alatt ügyelnek arra, hogy társaikat ne zavarják, a játékokat rendeltetészerűen használják, a leesett játékokat vegyék fel, a játék befejezésekor azt tegyék a helyére, és csak azután vegyenek elő új játékot. A nagyobbak irányítással, társasjátékokkal, fejlesztőjátékokkal játsszanak, építsenek. Egymás játékára, az elkészült művekre vigyázzanak, ne rombolják össze. Mozgásos játékot csak a kijelölt helyen játszanak. Rajzoláshoz, festéshez, gyurmázáshoz mindig tegyenek fel terítőt az asztalra. Az ollót, ragasztót kérjék. A kész alkotásokat a kijelölt helyre tegyék. Tegyenek rendet maguk után. Festés, gyurmázás után mossanak kezet. A játékokat mindig kérjék el. Az otthonról hozott játékokat, tegyék a kijelölt helyre.	Megfelelő helyet biztosít minden játszócsoport számára. Fogadja az érkező gyerekeket, beszélget velük, ha szükséges, vigasztal. Fejlesztő játékokat kezdeményez kisebb csoportokban, vagy egyénileg foglalkozik azokkal, akikkel szükséges. Mesélés, verselés, festés, mintázás tevékenységet kezdeményez. Ügyel arra, hogy a konfliktusok békés formában oldódjanak meg.	Szükség esetén segít a tevékenységek előkészítésében, illetve a terem tisztaságának és rendjének helyreállításában. 8.30-kor bezárja a bejárati ajtót.

<p>8.45-9.30</p>	<p>A rakodásban mindenkinek részt kell vennie. Az asztalokról minden játékot tegyenek a helyére. A szőnyegen az építmények, a következő tevékenységtől függően, megmaradhatnak. A babszobában, konyhában is tegyenek rendet maguk után. Aki elkészül, leül a helyére.</p> <p>Betartandó szabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • A csoportszobát csak felnőtt tudtával hagyhatják el a gyerekek. • Az egyes tevékenységeknél rendeltetésszerűen használják az eszközöket. Ne álljanak fel az asztaltól hegyes, szúrós szerszámmal, eszközökkel (olló, tű, stb.). Figyeljenek arra, hogy ne bökdössenek, szurkáljanak egymás felé. • Elektromos eszközökhöz ne nyúljanak. • Az ajtó befelé nyílik, ezért ne az ajtó előtt játszanak. • Apróbb játékokat, terményeket ne vegyenek a szájukba, ne dugják az orrukba, fülükbe. • Teremrendezésnél fokozatosan figyeljenek egymás testi épségére. A széket a háttámlájánál és lapjánál két kézzel fogva vigyék, ha szükséges. • A bútorokra, fűtéscsőre felmászni, belekapaszkodni nem szabad, széken ne hintázzanak. • Az óvoda épületében ne rohangáljanak, ne lökdössék egymást. Ne verkedjenek. Ne 	<p>Mindenkit bevon a rakodásba, a gyerekek fejlettségének megfelelően segít.</p> <p>A várhatóan hosszabb időt igénylő játéknál, hamarabb figyelmezteti a gyerekeket, hogy idejük legyen a játék befejezésére.</p> <p>Ügyel, hogy a földön ne maradjon játék.</p>	<p>Segít a teremrendezésben, rakodásban.</p>
-------------------------	---	--	--

	<p>dobálózzanak.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Szóljanak a felnőtteknek, ha valaki megszegte a kialakított szabályokat. • Fegyelmezett magatartással, agresszivitással ne veszélyeztessék társaik testi épségét. 		
	<p>Ezután részt vesznek a mindennapos mozgáson.</p> <p>Betartandó szabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mozgás alkalmával ügyelni kell a balesetveszélyek elkerülésére. • Figyeljenek még jobban egymásra a kisebb mozgási terület miatt. 	<p>A mindennapos mozgáshoz biztosítja a helyet és a friss levegőt. Fokozatosan bevonja a kicsiket is.</p>	
	<p>Először a naposok mennek a mosdóba. WC-znek, papírt használnak, maguk után lehúzzák a WC-t. Szappannal kezet mosnak, lerázzák a kezükről a vizet és saját törölközőjükben szárazra törlik a kezüket.</p> <p>Betartandó szabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Amennyiben vizes padlón kell közlekedniük, fokozottan ügyelnek a csúszásveszélyre, legyenek nagyon óvatosak. • Tilos a mosdóban szaladgálni, csúszkálni, társakat lökdösni, a vizet szétfröcskölni. • A folyékony szappant a kialakított szabályok szerint használják, hogy ne kerüljön se saját, se társuk szemébe, ruhájára. • A csapból ne igyanak. Ivásra csak a víz adagolót használják, de előzőleg kérdezzék meg felnőttektől, hogy 	<p>A gyerekekkel közösen megy a mosdóba, segítséget ad.</p>	<p>Segítséget nyújt a mosdóban.</p>

	<p>ihatnak-e.</p> <p>A naposok megterítik az asztalokat, kikészítik a szalvétát, a kistálkát.</p> <p>Mindenki maga viszi az asztalhoz a tányért és a poharat. A tálcáról mindenki igénye szerint kér a dajka vagy óvónénitől. Helyes testtartással ülnek a széken, halkán beszélgetnek és ügyelnek az asztal rendjére. A naposok öntenek folyadékot önállóan vagy kis segítséggel. Ha kérnek még, jelentkezzenek, és a felnőttek odaviszik az asztalhoz.</p>	<p>Segít az ételek osztásában.</p> <p>Figyel, hogy teli szájjal ne beszéljenek, és ne álljanak fel az asztaltól.</p> <p>Állva ne igyanak.</p>	<p>Ügyel az esztétikus terítésre.</p> <p>Segít az ételek osztásában.</p> <p>Ha szükséges, kér még ennivalót a konyhából.</p> <p>Figyel arra, hogy mindenki egyen egy keveset.</p>
	<p>Étkezés után mindenki használja a szalvétát. A tányérját, poharát az asztalra illetve kocsira teszi, székét beemeli a helyére.</p> <p>A naposok leszedik a szalvéta tartót, kistálkát, Összehajtják a terítőt.</p>	<p>A gyerekekkel közösen megy a mosdóba, segítséget ad.</p>	<p>Ügyel a naposok munkájára, szükség esetén segítséget nyújt. Tízórai után letörli az asztalokat, felseper, kitolja a kocsit.</p>
<p>9.30-11.30</p>	<p>Tízórai után „beszélgető kör”-höz a szőnyegen ülnek, majd kötött vagy kötetlen tevékenységben vesznek részt. A foglalkozáson részt vevő gyerekeknél ne legyen játék.</p> <p>A heti egyszeri kötelező mozgást a sportcsarnokban végzik, ahol önállóan vagy segítséggel átöltöznek.</p> <p>Betartandó szabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mozgás foglalkozás alkalmával ügyelni kell a balesetveszélyek elkerülésére. • A csarnokban csak felnőtt felügyelete mellett tartózkodhatnak. 	<p>Nyugodt légkört terem a foglalkozásokhoz.</p> <p>Egyéni feladatokat ad.</p>	<p>Szükség esetén együtt van a csoporttal. Festés, mintázás során segít a tevékenységben, utána rendbe teszi az eszközöket, csoportszobát.</p>

	<ul style="list-style-type: none"> • A tornaszereket fegyelmezetten, rendeltetésszerűen használják. <p>Szabad játék után a játékokat elteszik, rendet raknak a csoportszobában. Kimennek a mosdóba, majd öltözködni kezdenek. Előveszik az udvari ruhát, a padon ülve öltöznek. Ahogy elkészülnek, folyamatosan mehetnek az udvarra. Jó időben asztalokat, székeket, plédeket is kiviszünk az udvarra.</p> <p>Betartandó szabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Figyelmeztessék egymást az elvárható és tilos magatartásformákra. • Az udvart engedély nélkül nem hagyhatják el. • A kerítésre ne másszanak fel. • Futkározásnál figyeljenek egymásra. • A magasabb udvari játékok használatakor ügyeljenek a leesés veszélyére. • Ügyeljenek, hogy a homokot ne szórják. • A homokozóból játékot ne vigyenek ki. • Kővel ne dobáljanak, bottal ne rohangáljanak. • A babházban ne álljanak a korlátra. • Biciklizésnél, motorozásnál a kötelező haladási irányt tartsák be. • Gyümölcs evéskor ne szaladgálják, a padra üljenek. 	<p>Segít a játékok helyzetételében. Igyekszik mindenkit a fejlettségi szintjének megfelelően bevonni a feladatvégzésbe. Segít a ruhák kivételében, az öltözködésben. Minden gyereken megigazítja a ruhát és betűri a derekukat.</p> <p>Ügyel az udvari szabályok betartására, a baleset elkerülésére. Mozgásos játékot kezdeményez. Ügyel arra, hogy a játékos csoportok ne zavarják egymást, virágokat ne tépjék le.</p>	<p>Segít a játékok esztétikus elhelyezésében. Megmossa, előkészíti a gyümölcsöt. Figyelemmel kíséri a gyerekeket a mosdóban. Segít az öltözködésben. Ha valamelyik gyerek később öltözik, kikíséri az udvarra.</p> <p>Rendet tesz a csoportszobában, ellenőrzi, hogy elég szappan, WC papír legyen a mosdóban. Ügyel az udvari szabályok betartására.</p>
--	--	--	--

	<ul style="list-style-type: none"> • A mászókán két kézzel kapaszkodjanak. • A csúszdára a lépcsőn menjenek, összezárt lábbal, csak ülve csússzanak. • A csúszdára visszafelé ne másszanak fel, csúszdáról fejjel lefelé ne csússzanak, az udvari játszóeszközökről (mászóka, csúszda stb.) ne ugorjanak le. • Talált bármilyen olyan nem óvodai játékeszközökhöz ne nyúljanak, mint: üvegdarabok, szilánkok, stb. <p>Összeszedik a játékokat, a nagyok segítenek bevinni a tároló helyiségbe. Kirázzák a cipőjükből a homokot.</p> <p>A lépcső előtt és az ajtónál is lábtörlőben mindenki lábat töröl. Télen a havat lesöprik a csizmájukról. Séták alkalmával a megbeszélte szabályokat betartják, vigyáznak a kicsikre.</p>	<p>Segít a cipők kirázásában, bekötésében.</p>	<p>A tárolóba teszi a játékokat. Segít a cipők kirázásában, bekötésében.</p>
--	---	--	--

<p>11.30-12.30</p>	<p>Az öltözőben a padon ülve vetkőznek. A ruhájukat kifordítva, összehajtva teszik a zsákba. Átöltözés után mindenki a mosdóba megy. Önállóan, illetve segítséggel WC-znek és mosakodnak. Szükség szerint használják a körömkefét.</p> <p>A naposok megterítenek. Mindent kóstoljanak meg. Amit nem kérnek, hagyják a tányéron. Más tányérjába ne nyúljanak bele. Kézzelet ne nyúljanak az ételhez. Ha kérnek még, jelentkezzenek, és a felnőtt odaviszi az asztalhoz. Az asztal felé fordulva üljenek. A nagyok késsel-villával étkezzenek, a húst kis segítséggel, vagy önállóan aprítsák fel. A kisebbek elé tett húst a felnőttek vágják össze.</p> <p>Betartandó szabályok:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Az evőeszközöket rendeltetésszerűen használják. • A széken ne hintázzanak. <p>A naposok összeszedik a poharakat / kettésével/ és kikotort tányérokat. Az asztalra vagy a kocsira teszik.</p>	<p>Segít vetkőzni, felakasztani a kabátokat, eltenni a ruhákat. Ügyel arra, hogy a fiúk felhajtsák a WC ülőkét, a lányok használjanak WC papírt, mindenki mosson kezet. A ruhák ujját, ha szükséges, segít felhajtani.</p> <p>Osztja az ebédet. Segít a nagyoknak a hús elvágásában. A kicsik húsát összeaprítja, és szükség esetén segít az evésben nekik.</p>	<p>Segít vetkőzni, felakasztani a kabátokat, eltenni a ruhákat.</p> <p>Ügyel a naposok munkájára, szükség esetén segítséget nyújt. Betolja és osztja az ebédet. Segít a nagyoknak a hús elvágásában. A kicsik húsát összeaprítja, és szükség esetén segít az evésben nekik.</p> <p>Összekotorja a maradékot a moslékos tálba. A piszkos edényeket visszaviszi a konyhába.</p> <p>Ha kell, előkészíti a gyümölcsöt. 12.30-kor kinyitja a bejárati ajtót.</p>

<p>12.30-14.45.</p>	<p>A csoport asztalonként ki megy a mosdóba. WC használat után mosakszik, és önállóan fogat mos. Utána a fogkefét tisztán, fejjel felfelé a pohárba teszi, és helyre rakja. A ruhájukat kifordítva a székre, vagy ágy végére, a cipőjük az ágy végéhez teszik. Az otthonról hozott plüss állatot, illetve kiválasztott óvodait magukkal vihetik az ágyba. Mesehallgatás után megpróbálnak aludni. Aki nem tud, csendben, nyugodtan fekszik.</p> <p>Pihenő időben, akinek WC-re kell mennie, jelzi és papucsba bújik.</p>	<p>Segít a fogkrémadagolásban. Segít az ágyrakásban. Segít a vetkőzésben. Megigazítja a takarókat, biztosítja a nyugodt pihenést. Mesél, majd aki igényli, simogatja, mellé ül. A két óvodapedagógus megbeszéli a nap eseményeit, majd a másnapi előkészületeket.</p>	<p>Felsőpri a csoportszobát, kirakja az ágyakat, szellőztet. Segít a vetkőzésben. Megigazítja a takarókat, biztosítja a nyugodt pihenést. Rendbe teszi a mosdót, elmossa a fogmosó felszereléseket. Megjavítja az elszakadt textíliákat.</p>
<p>14.45-16.30</p>	<p>A nagyok, középsősök összehajtják a takarójukat. A székre ülve öltöznek. A nagyok segítenek a kicsiknek. Aki felöltözött, kimegy a mosdóba.</p> <p>A mosdó használat után fésülködnek, önállóan vagy segítséggel. A naposok terítenek, majd önkiszolgálás után leülnek uzsonnázni. Aki elkészült, visszaviszi az edényeket az asztalra, kocsira. mosdózás után, jó idő esetén, kimegyünk az udvarra. Rossz idő esetén, játék saját csoportban 16.00 óráig. Akiért jönnek, helyre teszi a játékot, elköszön, és öltözni megy. 16.00 órától összevont csoportban játszanak a gyerekek, míg értük nem jönnek.</p>	<p>A kicsiknek segít az öltözködésben.</p> <p>Segít fésülködni. Tevékenységeket szervez.</p>	<p>Elteszi az ágyakat. Segít a mosdóban.</p> <p>Segít fésülködni. Felügyeli a naposok munkáját, előkészíti az uzsonnát. Segít a játékok elrakásában. Takarítja az üres helyiségeket.</p>

Általános szokások és szabályok:

Testápolás:

- Minden gyermek a saját, jellel ellátott törölközőjét, fogmosó poharát, fogkefét és fésűjét használja.
- Használat után az eszközöket (fogápoló eszközöket tisztára mosva, fogkefét szőrével felfelé) a helyére rakják.
- A papír zsebkendőt szükség szerint használják és utána a szemetesbe dobják.
- Tüsszentéskor, köhögéskor a kezüket a szájuk elé teszik.
- Kézmosás: kinyitja a csapot, folyékony szappanból egyszer nyom az egyik tenyerére, összedörögli a két kezét, lemossa a habot, elzárja a csapot, lerázza a kezéről a vizet, odamegy a törölközőjéhez, és szárazra törli a kezét.

Öltözködés:

- Kicsik: próbálkoznak öltözködni, gombolni, patentolni, zoknit húzni, cipőt felvenni.
- Nagyok: egyre önállóbban öltöznek, vetkőznek, hajtogatják a ruhájukat, vigyáznak a holmijukra. Próbálkoznak a cipőkötéssel. Segítenek a kicsiknek.

Kisebbségi segítése:

- Válgon természetessé, hogy észrevegység, ha a kisebb gyerek segítségére szorul. Ilyenkor segítsenek, vagy szóljanak a felnőtteknek.
- Segítsenek öltözködésben, rendrakásban, önkiszolgáló munkákban.

Növény és állatgondozás:

- Segítenek a halak etetésében.
- Ősszel segítenek a levélseprésben, télen a hó eltakarításban.
- Télen segítenek a madarak etetésében.
- Tavasszal segítenek az ültetésben és a kikelt növények gondozásában, a termés leszedésében, betakarításában.

Egyéni Megbízások:

- A kérésnek tegyenek eleget, illetve spontán segítsenek
- A nagyobbak a kért eszközöket vegyék elő, üzeneteket adjanak át.

Társas viselkedés, közösségi élet:

- Alkalmazzák az udvarias érintkezés néhány elemi formáját: érkezéskor, távozáskor köszönjenek.
- Használják az „egészségedre”, „kérem”, „köszönöm”, légy szíves kifejezéseket.
- Tanuljanak meg udvariasan visszautasítani.
- Legyenek képesek játék közben bizonyos szabályok felállítására, betartására, konfliktus helyzetek kulturált kezelésére, érzelmeik elfogadható kinyilvánítására.
- Ha szükséges, tudjanak lemondani saját elképzelésükről.
- Legyenek képesek türelmesen meghallgatni egymást és a felnőtteket.
- Legyenek képesek elemi szinten tolerálni egymás másságát (eltérő szokások, érdeklődés, cselekvés, kisebbek közeledése).
- Érezzék át, hogy a durvaság (verbális és cselekvés), árulkodás, csúfolódás, megszegyenítés, irigység nemkívánatos megnyilvánulások.
- Tartsák tiszteletben egymás személyes tárgyait, holmiját, munkáját.

Ananyelvi nevelés, kommunikáció:

- Sokat és örömmel meséljenek élményeikről, érzelmeikről, tapasztalataikról, örömeikről, félelmeikről, vágyaikról.
- Szívesen vegyenek részt a felnőttek, vagy társaik által kezdeményezett beszélgetésekben.
- Ők is kezdeményezzenek beszélgetést.
- Hangokat, zörejeket ismerjenek fel, játékukban utánozzanak.
- Érzelmeiket ne csak beszéddel, hanem metakommunikációs eszközökkel is fejezzék ki.
- Verseljenek, meséljenek, bábozzanak, dramatizáljanak.
- Találjanak ki halandzsa szövegeket.
- Párbeszéd során elképzeléseiket, véleményüket fejezzék ki szavakkal, gesztusokkal.
- Élvezettel játszanak nyelvi játékokat.
- Képekről mondjanak véleményt, találjanak ki történeteket.
- Vegyenek részt a szituációs játékokban – bizonyos helyzetekben hogyan kell megnyilatkozni, reagálni, kommunikálni.

Séták, kirándulások során betartandó szabályok:

- Séta közben minden gyermek figyeljen arra, hogy az előtte lévő merre megy, a sorból senki ne lógjon ki. Egymást megelőzni, a járdáról lelépni nem szabad.
- A gyermekeknek a járda úttesttől távolabb eső oldalán kell közlekedni, a párta kezét senki nem engedheti el.

- Az úttesten csak a kijelölt gyalogátkelőhelyen mehetnek át, folyamatos, gyors léptekkel.
- Séta közben a kerítéshez nyúlni tilos!
- Autóbuszon való utazáskor nem állhatnak fel, nehogy a hitelen fékezés miatt megüssék magukat.
- A járműveken nem szemetelhetnek, nem kiabálhatnak.
- Fel és leszállásnál óvatosan közlekedünk, egymás kezét elengedve szálljanak fel, hátra dőlve utazzanak.
- Az úti cél elérésekor csak a jármű teljes állása után, a velük utazó felnőtt követően szálljanak le, türelmesen várják be társaikat.
- Ne hagyják el a csoportot. Séta, kirándulás során (szabad játék esetén) csak a felnőtt által meghatározott helyen tartózkodnak;
- A velük megismertetett elemi közlekedési szabályokat tartásuk be.